

Universitätsbibliothek Wuppertal

Cassii Dionis Cocceiani Rerum Romanarum

Cassius

Lipsiae, 1849

52

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-5005](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-5005)

Ταῦτα μὲν ἔν τε τῇ βασιλείᾳ καὶ ἐν τῇ δημοκρασίᾳ ταῖς τε NB
 δυναστείαις, πέντε τε καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, καὶ ἔπραξαν
 οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἔπαθον· ἐκ δὲ τούτου μοναρχεῖσθαι αὐθις ἀκριβῶς
 ἤρξαντο, καίτοι τοῦ Καίσαρος βουλευσαμένου τὰ τε ὅπλα κατα-
 θέσθαι καὶ τὰ πράγματα τῇ τε γερονσίᾳ καὶ τῷ δήμῳ ἐπιτρέψαι.
 ἐποίησατο δὲ τὴν διάνγνωσιν μετὰ τε τοῦ Ἀγρίππου καὶ μετὰ τοῦ 2
 Μαικήνου (τούτοις γὰρ πάντα τὰ ἀπόρητα ἀνεκρίνον), καὶ αὐτῷ
 ὁ Ἀγρίππας πρότερος εἶπε τοιάδε.

“ μὴ θαυμάσης, ὦ Καῖσαρ, εἰ μέλλω σε ἀποτρέπειν ἀπὸ τῆς 2
 μοναρχίας, καίπερ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπολαύσας ἂν ἀπ’ αὐτῆς σοῦ
 γε αὐτὴν ἔχοντος. εἰ μὲν γὰρ καὶ σοὶ ὠφέλιμος γενήσεσθαι ἐμελλεν,
 καὶ πάνν ἂν αὐτὴν ἐσπούδασα· ἐπειδὴ δ’ οὐδὲν ὅμοιον τοῖς τε 2
 αὐταρχοῦσι καὶ τοῖς φίλοις σφῶν παρέχεται, ἀλλ’ οἱ μὲν καὶ ἀνε-
 πιφθόρως καὶ ἀκινδύνως πάνθ’ ὅσα ἐθέλουσι καρποῦνται, τοῖς δὲ
 καὶ φθόροι καὶ κίνδυνοι συμβαίνουσιν, οὐ τὸ ἐμαντοῦ ἴδιον, ὥσπερ
 οὐδ’ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τὸ σὸν τό τε κοινὸν προϋδέσθαι ἐδικαίωσα.
 σκεψώμεθα δὲ καθ’ ἡσυχίαν πάντα τὰ προσόντα αὐτῇ, καὶ ὅπῃ 3
 ποτ’ ἂν ὁ λογισμὸς ἡμῶς ἀγάγῃ τραπώμεθα· οὐ γὰρ πον καὶ ἐξ
 ἁπαντος τρόπου φήσει τις δεῖν ἡμῶς ἐλέσθαι αὐτήν, κἂν μὴ λυσι-
 τελοῦσα ᾖ. εἰ δὲ μή, δόξομεν ἥτοι τῆς τε εὐπραγίας ἡττησθαι 4
 καὶ ὑπὸ τῶν κατορθωμένων ἐκπεφρονηκέναι, ἥ καὶ πάσαι αὐτῆς
 ἐφίεμενοι τὸν τε πατέρα καὶ τὴν ἐς αὐτὸν εὐσέβειαν ἐσκήφθαι καὶ
 τὸν δῆμον τὴν τε γερονσίαν προβεβλήσθαι, οὐχ’ ἵν’ αὐτοὺς τῶν
 ἐπιβουλευσάντων σφίσιν ἀπαλλάξωμεν, ἀλλ’ ἵν’ ἐαυτοῖς δονλωσώ-
 μεθα. ἐκάτερον δὲ ὑπαίτιον. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἀγανακτήσειεν 5
 ἄλλα μὲν ὁρῶν ἡμῶς εἰρηκότας, ἄλλα δ’ αἰσθανόμενος πεφρονη-

7 ζότας; πῶς δ' οὐκ ἂν μᾶλλον νῦν μισήσειεν ἡμᾶς ἢ εἰ κατ' ἀρχὰς
 εὐθὺς τὴν τε ἐπιθυμίαν ἀπεγυμνώσαμεν καὶ ἐπὶ τὴν μοναρχίαν
 8 ἄντικρυς ὠρμήσαμεν; τὸ μὲν γὰρ βίαιόν τι τολμᾷ προσήκειν πῶς
 τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει, καὶ πλεονεκτικὸν εἶναι δοκῇ, πεπίστευται.
 πᾶς γὰρ ὁ προσφέρων ἐν τινὶ πλεόν ἄξιοι τοῦ καταδεεστέρου ἔχειν,
 καὶ κατορθώσας τέ τι ἐς τὴν τῆς ψυχῆς ἰσχὺν ἀναφέρεται, καὶ
 9 διαμαρτῶν τινας τῇ τοῦ δαιμονίου φορᾷ προστίθεται. ὁ δὲ ἔξ
 ἐπιβουλῆς καὶ κακοργίας τοιοῦτό τι ποιῶν πρῶτον μὲν δολερὸς
 καὶ σχολιὸς καὶ κακοήθης καὶ κακότροπος εἶναι νομίζεται, ἅπερ εὖ
 οἶδ' ὅτι περὶ σοῦ οὐδένα ἂν ὑπομείνειας εἰπεῖν ἢ φρονῆσαι, οὐδ'
 εἰ πάσης ἐκ τούτου τῆς οἰκουμένης ἄρξειας· ἔπειτα δὲ καὶ κατορ-
 3 θώσας ἄδικον τὴν πλεονεξίαν πεποιῆσθαι καὶ σφαλῆς δικαίαν τὴν
 3 κακοπραγίαν εἰληφέναι δοκεῖ. τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος, οὐδὲν
 ἂν ἦτορ ἐπικαλέσειέ τις ἡμῖν καὶ εἰ μηδὲν τοιοῦτον ἀπὸ πρώτης
 ἐνθυμηθέντες ἔπειτα νῦν ἐπιθυμήσαιμεν αὐτοῦ. τὸ γὰρ τοι τῶν
 τε παρόντων νικᾶσθαι καὶ μήτε ἑαυτοὺς κατέχειν τοῖς τε παρὰ
 τῆς τύχης δοθεῖσι μὴ καλῶς χρῆσθαι πολὺ χειρόν ἐστι τοῦ ἐκ
 2 κακοπραγίας ἀδικεῖν τινά· οἱ μὲν γὰρ ἐπ' αὐτῶν τῶν συμφορῶν
 πολλάκις ἀναγκάζονται πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντός σφισι χρείαν καὶ
 ἄκοντες πλημμελεῖν, οἱ δ' ἐθέλονται ἀκρόατορες ἑαυτῶν καὶ παρὰ
 τὸ λυσιτελοῦν γίγνονται. τοὺς δὲ δὴ μήθ' ἀπλότητά τινα ἐν τῇ
 ψυχῇ ἔχοντας μήτε τὰ δοθέντα σφίσιν ἀγαθὰ μετριώσας δυναμένους
 πῶς ἂν τις προσδοκῇσειεν ἥτοι τῶν ἄλλων καλῶς ἡγεμονεύσειν ἢ
 3 ταῖς συμφοραῖς ὀρθῶς χρῆσεσθαι; ὥς οὖν μηδέτερον αὐτῶν πε-
 πονθότες, μηδ' ἀλόγως τι προᾶναι ἐπιθυμοῦντες, ἀλλ' ὅ τι ποτ' ἂν
 βουλευσαμένοις ἡμῖν ἄριστον φανῇ τοῦθ' αἰρησόμενοι, τὴν διά-
 γνωσιν αὐτοῦ ποιησώμεθα. λέξω δὲ μετὰ παρηρησίας· οὔτε γὰρ
 αὐτὸς ἄλλως ἂν τι εἰπεῖν δυναίμην, οὔτε σοὶ σένοιδα τὰ ψευδῇ
 μετὰ κολακείας ἡδέως ἀκούοντι.
 4 ἢ μὲν τοίνυν ἰσονομία τό τε πρόσρημα εὐώνυμον καὶ τὸ ἔργον
 δικαιοτάτον ἔχει. τὴν τε γὰρ φύσιν τὴν αὐτὴν τινὰς εἰληχότας
 καὶ ὁμοφύλους ἀλλήλοις ὄντας, ἐν τε τοῖς αὐτοῖς ἔθεισι τετραμμέ-
 2 νους καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις πεπαιδευμένους, καὶ κοινὴν καὶ τὴν
 τῶν σωμάτων καὶ τὴν τῶν ψυχῶν χρῆσιν τῇ πατρίδι παρέχοντας,
 πῶς μὲν οὐ δίκαιον καὶ τᾶλλα πάντα κοινοῦσθαι, πῶς δ' οὐκ
 3 ἄριστον ἐν μηδενὶ πλὴν ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶσθαι; ἢ τε γὰρ ἰσογο-
 νία ἰσομοιρίας ὀριγνᾶται, καὶ τυχοῦσα μὲν αὐτῆς χαίρει, διαμαρ-
 τοῦσα δὲ ἄχθεται· καὶ τὸ ἀνθρώπειον πᾶν, ἅτε ἐκ τε θεῶν γεγονὸς

καὶ ἐς θεοὺς ἀνηῶν, ἄνω βλέπει, καὶ οὐτ' ἐθέλει ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
διὰ παντὸς ἄρχεσθαι, οὐθ' ὑπομένει τῶν μὲν πόρων καὶ τῶν κιν- 4
δύνων τῶν τε δαπανημάτων μετέχον, τῆς δὲ κοινωνίας τῶν κρει-
τόνων στερόμενον, ἀλλὰ κἂν ἀναγκασθῇ τι τοιοῦτον ὑποστῆναι,
μισεῖ τὸ βεβιασμένον, κἂν καιροῦ λάβηται, τιμωρεῖται τὸ μεμιση-
μένον. ἄρχειν τε γὰρ πάντες ἀξιοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄρχεσθαι 5
ἐν τῷ μέρει ὑπομένουσιν· καὶ πλεονεκτεῖσθαι οὐκ ἐθέλουσι, καὶ διὰ
τοῦτο οὐδ' αὐτοὶ πλεονεκτεῖν ἀναγκάζονται. ταῖς τε τιμαῖς ταῖς
παρὰ τῶν δημοτῶν χαίρουσι, καὶ τὰς τιμωρίας τὰς ἐκ τῶν νόμων
ἐπαινοῦσιν. κἂν οὕτω πολιτεύονται, κοινὰ μὲν τὰ γὰρ κοινὰ δὲ 6
καὶ τὰ ἐναντία νομιζόντες εἶναι, οὔτε τι κακὸν οὐδὲν τῶν πολιτῶν
γίγνεσθαι βούλονται, καὶ πάντα τὰ κρείττω πᾶσιν αὐτοῖς συνεύ-
χονται. καὶ ἄντε τις αὐτὸς ἀρετὴν τινα ἔχῃ, καὶ προφαίνει αὐτὴν 7
προχείρως καὶ ἀσκεῖ προθύμως καὶ ἐπιδείκνυσιν ἀσμενέστατα, ἄντε
καὶ ἐν ἑτέρῳ ἴδῃ, καὶ προάγει ἐτοίμως καὶ συναύξει σπουδαίως
καὶ τιμὰ λαμπρότατα. καὶ μέντοι κἂν κακὴν τινα τις, πᾶς αὐτὸν 8
μισεῖ, κἂν δυστυχῇ, πᾶς ἑλεῖ, κοινὴν τῆς πόλεως καὶ τὴν ζημίαν
καὶ τὴν αἰσχύνην τὴν ἀπ' αὐτῶν εἶναι νομιζών.

αὕτη μὲν ἡ τῶν δῆμων κατάστασις, ἐν δὲ δὴ ταῖς τυραννίσι 5
πάντα τὰναντία συμβαίνει. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ μηχανεῖν λέ-
γοντα; τὸ δὲ δὴ κεφάλαιον, χρηστὸν μὲν οὐδεὶς οὐδὲν οὐτ' εἰδέναι
οὐτ' ἔχειν δοκεῖν βούλεται (πολέμιον γὰρ αὐτῷ πᾶν ἐπὶ τούτῳ τὸ
κρατοῦν ὥς πλήθει γίγνεται), τὸν δ' ἐκείνου τις τρόπον κανόνα τοῦ 2
βίου ποιησάμενος, ὃ τι ποτ' ἂν ἐλπίσῃ δι' αὐτοῦ πλεονεκτήσας
ἀκινδύνως κερδαίνειν, μετέρχεται. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ πλείους σφῶν
τό τε καθ' ἑαυτοὺς μόνον σπεύδουσι καὶ πάντας τοὺς ἄλλους μι-
σοῦσι, τὰς τε εὐπραγίας αὐτῶν οἰκείας ζημίας καὶ τὰς συμφορὰς
ἴδια κέρδη ποιούμενοι.

τοιοῦτων δὲ δὴ τούτων ὄντων οὐκ ὁρῶ τί ποτ' ἂν εἰκότως 3
ἐπάρειε σε μοναρχῆσαι ἐπιθυμῆσαι. πρὸς γὰρ τῷ τοῖς δῆμοις χα-
λεπὸν εἶναι τὸ πολίτευμα, πολὺ δυσχερέστερον αὐτῷ σοι γένοιτο
ἂν. ἢ οὐκ ὁρᾷς ὅπως ἡ τε πόλις καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς ἔτι καὶ
νῦν ταράττεται; καὶ χαλεπὸν μὲν ἐστὶ τὸ τὸν ὅμιλον ἡμῶν, τοσοῦ- 4
τοις ἔτεσιν ἐν ἑλευθερίᾳ βεβιωκότα, καταλῦσαι, χαλεπὸν δὲ καὶ τὸ
τοὺς συμμάχους τοὺς τε ὑπηκόους, τοὺς μὲν ἀπὸ πύλαιου δημοκρα-
τουμένους τοὺς δ' ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν ἡλενθερωμένους, ἐς δουλείαν
αὐθις καταστῆσαι, τοσοῦτων πέριξ πολέμιων ἡμῖν προσκειμένων.

καὶ ἵνα γε ἀπὸ πρώτου τοῦ βραχυτάτου ἄρξωμαι, χορήματά 6

3 4 ἀνηῶν

5 3 βιάζονται?*

6 1 πολ. καὶ κοινὰ

- σοι πολλά καὶ πανταχόθεν ἀναγκαῖον ἔσται πορίζειν· ἀδύνατον γὰρ τὰς νῦν οὐσίας προσόδους πρὸς τε τὰλλα καὶ πρὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν τροφήν ξεραχέσαι. τοῦτο δ' ἔστι μὲν καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις· οὐ γὰρ οἷόν τε πολιτείαν τινὰ ἄνευ δαπάνης συστήναι.
- 2 ἀλλ' ἐν μὲν ἐκείναις μάλιστα μὲν ἐκόντες πολλοὶ πολλὰ ἐπιδιδάσιν, ἐν φιλοτιμίας μέρει τὸ πρῶγμα ποιούμενοι καὶ τιμὰς ἀντ' αὐτῶν ἀξίας ἀντιλαμβάνοντες· ἂν δέ που καὶ ἀναγκαῖαι παρὰ πάντων ἐσφοραὶ γένωνται, ἑαυτούς τε πείθοντες καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν συντε-
- 3 λούντες ἀνέχονται. ἐν δὲ δὴ ταῖς δυναστείαις τό τε ἄρχον πάντες μόνον ὥς καὶ ὑπερπλουτοῦν ἀξιούσι δαπανᾶσθαι, τὰς μὲν προσόδους αὐτοῦ ἐτοίμως ἔξερεννόμενοι, τὰ δ' ἀγαλώματα οὐκ ἐξ' ὁμοίως ἐκλογιζόμενοι· καὶ οὐτ' ἰδίᾳ ἡδέως ἢ καὶ ἐκόντες ἐπιδιδούσι τι, οὔτε
- 4 τὰς κοινὰς συντελείας ἀνθαιρέτους ποιοῦνται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐτ' ἂν ἐθελήσκει τις (οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὁμολογήσειεν ἂν ὁρίως πλουτεῖν) οὔτε συμφέρει τῷ κρατοῦντι γίγνεσθαι· ἀντίχα γὰρ ἂν δόξαν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὥς καὶ φιλόπολις ἔχων ὀγκωθεῖη καὶ νεωτερίσειεν. τὸ δ' ἕτερον πᾶν τοὺς πολλοὺς βαρύνει, καὶ μάλιστα θ' ὅτι τὴν μὲν ζη-
- 5 μίαν αὐτοὶ ὑπομένουσιν, τὸ δὲ δὴ κέρδος ἕτεροι λαμβάνουσιν. ἐν μὲν γὰρ ταῖς δημοκρατίαις καὶ στρατεύονται ὥς πλήθει οἱ τὰ χρήματα συνεσφέροντες, ὥστε τρόπον τινὰ αὐθις αὐτὰ ἀπολαμβάνουσιν· ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις ἄλλοι μὲν ὥς τὸ πολὺ καὶ γεωργοῦσι καὶ δημιουργοῦσι καὶ ναυτίλλονται καὶ πολιτεύονται, παρ' ὧν περ καὶ αἱ λήψεις μάλιστα γίγνονται, ἄλλοι δὲ τὰ ὅπλα ἔχουσι καὶ τὸν μισθὸν φέρουσιν.
- 7 Ἐν μὲν δὴ τοῦτο τοιοῦτον ὃν πράγματά σοι παρέξει, ἕτερον δὲ ἐκεῖνο. πάντως μὲν τινα δεῖ δίκην τὸν αἰὶ κακουργοῦντα διδόναι· οὔτε γὰρ ἐκ νομισθείας οὔτε ἐκ παραδειγμάτων οἱ πολλοὶ σωφρονίζονται, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα αὐτοὺς καὶ ἀτιμία καὶ φρυγὴ καὶ θανάτῳ ζημιοῦσθαι, οἷα ἐν τε ἀρχῇ τηλικαύτῃ καὶ ἐν πλήθει ἀνθρώπων τοσοῦτῳ, ἄλλως τε καὶ ἐν μεταβολῇ πολιτείας, φιλεῖ συμβαίνειν.
- 2 τοῦτοις δ' ἂν μὲν ἐτέρους δικαστὰς καθίξῃς, ἀπολύοντό τε ἂν διασπενδόμενοι, καὶ μάλιστα ὅσους ἂν ἐχθραίνειν νομισθῇς· καὶ γὰρ προσποιήσιν τινα ἔξουσίας οἱ δικάζοντες λαμβάνουσιν, ὅταν τι
- 3 παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ κρατοῦντι ποιήσωσιν· καὶ ἄρα τινὲς ἁλίσκονται, διὰ σὲ δόξουσιν ἐκ κατασκευάσματος κατεψηφίσθαι. ἂν δ' αὐτὸς δικάζῃς, πολλοὺς ἀναγκασθήσῃ καὶ τῶν δημοτῶν κολάζειν (τοῦτο δὲ οὐκ εὐτελής), καὶ πάντως τινὰς αὐτῶν ὀργῇ μᾶλλον ἢ
- 4 δικαίῳσει δόξεις εὐθύνειν· τοὺς γὰρ βιάζεσθαι δυναμένους οὐδεὶς

δικάζοντας δικαιοπραγεῖν πιστεύει, ἀλλ' οἴονται πάντες αὐτοὺς σχῆμα καὶ σκιαγραφίαν πολιτείας αἰσχύνῃ πρὸ τῆς ἀληθείας προπετανύντας, ὀνόματι ἐννόμου δικαστηρίου τὴν ἐαυτῶν ἐπιθυμίαν ἀποπιμπλάναι. ἐν μὲν οὖν ταῖς μοναρχίαις ταῦθ' οὕτω γίγνεται· ἐν δὲ δὴ ταῖς δημοκρατίαις, ἅντ' ἰδίᾳ τις ἀδικεῖν αἰτίαν λάβῃ, ἰδίαν δίκην παρὰ δικασταῖς ἴσοις φεύγει, ἅντε δημοσίᾳ, καὶ ἐκείνῳ δικασταὶ καθίσθουσιν ἐκ τῶν ὁμοίων οὓς ἂν ὁ κληρὸς ἀποδείξῃ, ὥστε ὅζον τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους φέρειν, μὴτ' ἰσχύι δικαστοῦ μίτε χάριτι ἀναγκασθῆναι νομίζοντας τι πεπονθέναι.

ἔτι τοίνυν πολλοὶ χωρὶς τῶν τι ἀδικούντων, οἱ μὲν γένει οἱ δὲ 8 πλούτῳ οἱ δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἐπαιρούμενοι, ἄλλως μὲν οὐ κακοὶ ἄνδρες, τῇ δὲ δὴ προαιρέσει τῇ τῆς μοναρχίας ἐναντίῳ φέρονται· καὶ αὐτοὺς οὐτ' αὖξασθαι τις ἐὼν ἀσφαλῶς δύναται ζῆν, οὐτ' αὖ κολοῦειν ἐπιχειρῶν δικαίως τοῦτο ποιεῖν. τί ποτ' οὖν τούτοις χρήσῃ; πῶς 2 αὐτοὺς μεταχειρίσῃ; ἂν μὲν γὰρ τά τε γένη σφῶν καθέλῃς καὶ τοὺς πλούτους ἐλαττώσῃς τά τε φρονήματα ταπεινώσῃς, οὐδεμίαν ἂν εὐνοίαν παρὰ τῶν ἀρχομένων λάβοις· πῶς γὰρ, εἰ μίτε γεννηθῆναι τῷ καλῶς μίτε πλουτῆσαι δικαίως, μίτ' ἰσχυροῦ μίτ' ἀνδρείῳ μίτε συνετιῷ γενέσθαι ἐξείῃ; ἂν δ' ἐάσῃς ταῦθ' ὥς ἔκυστα αὖξαι, οὐκ 3 ἂν ῥαδίως αὐτὰ διαθεῖο. καὶ γὰρ εἰ αὐτὸς μόνος καὶ πρὸς τὸ τὰ πολιτικά καὶ πρὸς τὸ τὰ πολεμικά καλῶς καὶ κατὰ καιρὸν πράττειν ἐξήρκεις, καὶ μηδενὸς συνεργοῦ πρὸς μηδὲν αὐτῶν ἔχρηξες, ἕτερος ἂν ἦν λόγος· νῦν δὲ πᾶσά σε ἀνάγκη συναγωνιστὰς πολλούς, ἅτε 4 τοσαύτης οἰκουμένης ἄρχοντα, ἔχειν, καὶ προσήκει πον πάντας αὐτοὺς καὶ ἀνδρείους καὶ φρονίμους εἶναι. οὐκοῦν ἂν μὲν τοιούτοις τισὶ τά τε στρατεύματα καὶ τὰς ἀρχὰς ἐγχειρίξῃς, κίνδυνος ἔσται 5 καὶ σοὶ καὶ τῇ πολιτείᾳ καταλυθῆναι· οὐ γὰρ ἔστιν οὐτ' ἄνευ 5 φρονήματος ἀξιόλογον ἄνδρα φῆναι, οὐτ' αὖ φρόνημα μέγα λαβεῖν ἐκ δουλοπρεποῦς ἐπιτηδεύσεως, οὐ μὴν οὐδὲ φρονηματίαν γενόμενον μὴ οὐκ ἐλευθερίας ἐπιθυμῆσαι καὶ πᾶν τὸ δεσπόμενον μισῆσαι. ἂν 6 δὲ δὴ τούτοις μὲν μηδὲν ἐπιτρέπῃς, τοῖς δὲ δὴ φάυλοις καὶ τοῖς τυχοῦσι τὰ πράγματα προστάσῃς, τάχιστα μὲν ἂν ὀργὴν παρ' ἐκείνων ὥς ἀπιστομένων λάβοις, τάχιστα δ' ἂν ἐν τοῖς μεγίστοις πταίσειας. τί μὲν γὰρ ἂν ἀγαθὸν ἀμαθὲς ἢ ἀγενὲς ἀνδρῶπος 7 ἐργάσαιτο; τίς δ' οὐκ ἂν καταφρονήσειεν αὐτοῦ τῶν πολεμίων; τίς δ' ἂν πειθαρχήσειεν οἱ τῶν συμμάχων; τίς δ' οὐκ ἂν καὶ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν ἀπαξιώσασιν ὑπὸ τοιούτου τινὸς ἄρχεσθαι; καὶ μὴν ὅσα ἐκ τούτου κακὰ γίγνεσθαι πέφυκε, τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν

8 δέομαι σοι σαφῶς εἰδότε διηγείσθαι, ἐκεῖνο δὲ δὴ μόνον ἀναγκαίως
 ἐρῶ, ὅτι ἂν μὲν μηδὲν δέον ὁ τοιοῦτος πράττει, πολλὴ πλείω ἂν σε
 τῶν πολεμίων βλάβειεν, ἂν δέ τι τῶν προσηκόντων ποιῇ, καὶ αὐτὸς
 ἂν σοι φοβερὸς ἐκφρονήσας ὑπ' ἀπαιδευσίας γένοιτο.

9 οὐ μέντοι καὶ ταῖς δημοκραταῖς τοιοῦτό τι πρόσεστιν, ἀλλ'
 ὅσῳ ἂν πλείους καὶ πλουτῶσι καὶ ἀνδρίζωνται, τόσῳ μᾶλλον αὐτοὶ
 τε φιλοτιμοῦνται καὶ τὴν πόλιν αὔξουσιν, καὶ σφίσι καὶ ἐκείνῃ κέ-
 χρηται καὶ χαίρει, πλὴν ἂν τις τυραννίδος ἐπιθυμήσῃ· τοῦτον γὰρ

2 ἰσχυρῶς κολάζουσιν. καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει καὶ πολλῶν κρείττους

αἱ δημοκραταὶ τῶν μοναρχιῶν εἰσὶ, δηλοῖ μὲν καὶ τὸ Ἑλληνικόν·
 αἱ δημοκραταὶ τῶν μοναρχιῶν εἰσὶ, δηλοῖ μὲν καὶ τὸ Ἑλληνικόν·

3 δ' ἐκείνως ζῆν ἤρξαντο, ὀνομαστότατοι ἐγένοντο· δηλοῖ δὲ καὶ τὰ
 τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὧν οἱ μὲν ἐν τυραννίδι καὶ νῦν ἔτι διαγόμενοι
 αἰεὶ τε δουλεύουσι καὶ αἰεὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐπιβουλεύουσιν, οἱ δὲ δὴ
 προσταταῖς ἐπετησίαις ἢ καὶ ἐπὶ πλείω τινὰ χρόνον χρόμενοι καὶ

4 ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι διατελοῦσιν ὄντες. ἀλλὰ τί δεῖ ἡμᾶς ἀλ-
 λοτρίοις παραδείγμασιν οἰκεῖα ἔχοντας χρῆσθαι; ἡμεῖς γὰρ αὐτοὶ
 οἱ Ῥωμαῖοι ἄλλως τὸ πρῶτον πολιτευόμενοι, ἔπειτα ἐπειδὴ πολλὰ

καὶ δεινὰ ἐπάσχον, τῆς τε ἐλευθερίας ἐπεθυμήσαμεν καὶ λαβόντες
 5 αὐτὴν πρὸς τοσοῦτον ὄγκον προήλθομεν, οὐκ ἄλλοις τισὶν ἢ τοῖς
 ἐκ τῆς δημοκρατίας ἀγαθοῖς ἰσχύσαντες, ἐξ ὧν ἢ τε γερούσια
 προεβούλευε καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρου τό τε στρατευόμενον προεθυ-
 μέϊτο καὶ τὸ στρατηγὸν ἐφιλοτιμεῖτο. ὧν οὐδὲν ἂν ἐν τυραννίδι
 προαχθεῖν. ἀμέλει τοσοῦτον αὐτῆς διὰ ταῦτα μῖσος οἱ πάλοι Ῥω-
 μαῖοι ἔσχον ὥστε καὶ ἐπάρατον τὸ πολιτευμα ποιήσασθαι.

10 χωρὶς δὲ τούτων, εἰ δεῖ τι καὶ περὶ τῶν ἰδίᾳ σοὶ αὐτῷ συμφε-
 ρόντων εἰπεῖν, πῶς μὲν ἂν ὑγιάνειας τοσαῦτα καὶ μεθ' ἡμέραν
 καὶ νύκτωρ διοικῶν, πῶς δ' ἂν μὴ ὑγιαίνων ἐξαρχέσειας; τίνας δ'
 ἂν τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἀπολαύσειας, πῶς δ' ἂν στερό-
 μενος αὐτῶν εὐδαιμονήσειας; τίνας δ' ἂν ἀκριβῶς ἡσθεῖς, πότε δ'
 2 οὐκ ἂν ἰσχυρῶς λυπηθεῖς; πᾶσα γὰρ ἀνάγκη τὸν τηλικαύτην ἄρχὴν
 ἔχοντα καὶ φροντίζειν πολλὰ καὶ δεδιέναι συχνά, καὶ τῶν μὲν ἡδί-
 στων ἐλάχιστα ἀπολαβεῖν, τὰ δὲ δυσχερέστατα αἰεὶ καὶ πανταχοῦ
 καὶ ἀκούειν καὶ ὄρεῖν καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν. ὅθεν, οἴμαι, καὶ Ἑλ-
 ληνες καὶ βάρβαροί τινες οὐδὲ διδομένας σφίσι βασιλείας ἐδέξαντο.

3 ταῦτ' οὖν προϋδόμενος προβούλευσαι πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι·
 αἰσχυρὸν γάρ, μᾶλλον δὲ καὶ ἀδύνατον ἔστι παρακλύψαντά τινα ἅπασι
 ἐς αὐτὰ ἀναδύναι. μηδέ σε ἑξαπατήσῃ μήτε τὸ μέγεθος τῆς ἑξου-

10 1 2 ὑπομείνειας
 δόμενος*

2 2 συχνά] πολλὰ* cf. 1 2

3 1 προει-

σίας μήθ' ἢ περιουσία τῶν κτημάτων, μὴ τὸ στίφος τῶν σωματο-
φυλάκων, μὴ ὁ ὄχλος τῶν θεραπευόντων. οἱ τε γὰρ πολλὸν δυνά- 4
μενοι πολλὰ πράγματα ἔχουσιν, καὶ οἱ συχνὰ κεκτημένοι συχνὰ
ἀναλίσκειν ἀναγκάζονται, τὰ τε πλήθη τῶν δορυφόρων διὰ τὰ
πλήθη τῶν ἐπιβουλευόντων ἀθροίζεται, καὶ οἱ κολακεύοντες ἐπι-
τρίψαιεν ἂν τινα μᾶλλον ἢ σώσαιεν. ὥσθ' ἕνεκα μὲν τούτων οὐδ'
ἂν εἰς εὖ φρονῶν ἀνταρχήσαι ἐπιθυμήσειεν· εἰ δ' ὅτι καὶ πλουτίζειν 11
καὶ σώζειν τινὰς ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀγαθὰ δοῦν οἱ τοιοῦτοι δύ-
ναιται, καὶ νῆ Δία καὶ ὑβρίζειν σφίσι καὶ κακῶς ποιεῖν ὃν ἂν
ἐθελήσωσιν ἔξεστιν, ἀξίαν τις διὰ ταῦτα σπουδῆς τὴν τυραννίδα
εἶναι νομίζει, τοῦ παντὸς ἁμαρτάνει. τὸ μὲν γὰρ ἀσελγαίνειν καὶ 2
κακὸν τι ποιεῖν οὐδ' ὥς ἀσχερὰ οὐδ' ὥς σφαλερὰ καὶ μεμισημένα
καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων ἐστί, δέομαί σοι λέγειν· οὔτε
γὰρ ἄλλως τοιοῦτος εἶ, οὔτ' ἂν διὰ ταῦτα μοναρχήσαι ἔλοιο. προήρη-
μαί τε ἐγὼ νῦν οὐ πάνθ' ὅσα ἂν τις κακῶς τὸ πρᾶγμα μετχειρι-
ζόμενος ἐξεργάσαιο εἰπεῖν, ἀλλ' ὅσα καὶ οἱ πάντ' ἄριστα αὐτῷ
χρῶμενοι καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναγκάζονται. τὸ δ' ἕτερον, τό 3
τινα ἀφθόνως εὐεργετεῖν ἔχειν, ἀξιοσπούδαστον μὲν, ἀλλ' ἐν μὲν
ιδιώτῃ γιγνόμενον καὶ καλὸν καὶ σεμνὸν καὶ εὐκλεές καὶ ἀσφαλές
ἐστίν, ἐν δὲ δὴ ταῖς μοναρχίαις πρῶτον μὲν οὐκ ἀντάξιον τῶν
ἄλλων τῶν ὑποποτέρων, ὥστε τινὰ δι' ἐκεῖνα καὶ τοῦτο ἐλέσθαι,
ἄλλως τε καὶ μέλλοντα τὴν μὲν ἐκ τούτου ἀπόλαυσιν ἐτέροις δώσειν
τὴν δὲ ἐξ ἐκείνων ἀρδίαν αὐτὸν ἔξειν, ἔπειτα δ' οὐδ' ἀπλοῦν, ὥς 12
τις οἶεται. οὔτε γὰρ ἂν πᾶσι τοῖς δεομένοις τινὸς ἐπαρκέσειε τις.
οἱ μὲν γὰρ ἀξιοῦντές τι παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν πάντες ὥς εἰπεῖν
εἰσὶν ἄνθρωποι, καὶ μὴδεὶς εὐθὺς εὐεργεσία αὐτοῖς ὀφείληται·
πᾶς γὰρ τις φύσει καὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ἀρέσκει, καγαθόν τι ἐπανρέσθαι 2
παρὰ τοῦ δοῦναι δυναμένου βούλεται· ἂ δὲ ἐνδέχεται αὐτοῖς δι-
δοσθαι (τιμὴς τε καὶ ἀρχὰς λέγω, καὶ ἔστιν ὅτε καὶ χρήματα)
πάνν ἂν εὐαρίθμητα ὥς πρὸς τοσοῦτο πλήθος εὐρεθείη. τούτου
τε οὕτως ἔχοντος ἔχθρος ἂν αὐτῷ παρὰ τῶν διαμαρτανόντων ὢν
χρηῖζονσι μᾶλλον ἢ φίλια παρὰ τῶν τυγχανόντων ὑπάρξειεν. οἱ 3
μὲν γὰρ, ὥς καὶ ὀφειλόμενόν τι λαμβάνοντες, οὔτ' ἄλλως μεγάλην
οἶονται δεῖν τῷ δίδοντι αὐτὸ χάριν ἔχειν ἅτε μὴδὲν παρὰ δόξαν
εὐρισκόμενοι, καὶ προσέτι καὶ ὀκνοῦσι τοῦτο ποιεῖν, ἵνα μὴ καὶ
ἀναξίους ἐν τούτῳ σφᾶς τοῦ καλῶς πάσχειν ἀποφανοῦσιν· οἱ δὲ 4
ὢν ἐλπίζουσιν ἀνυχθόντες λυποῦνται κατ' ἀμφοτέρα, τοῦτο μὲν ὥς
οἰκέλου τινὸς στερισκόμενοι (πάντες γὰρ ἔχειν ἤδη νομίζουσιν ὢν

4 1 ὁ om*
γῆνῳσιν?

11 3 5 διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνα?*

12 4 1 ἀπο-

- ἂν ἐπιθυμήσωσιν), τοῦτο δὲ ὥς καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ἀδικίαν τινὰ
 καταγινώσκοντες, ἂν ῥαδίως ἐπὶ τῷ μὴ τυχεῖν ὧν ἂν προσδοκῇσιν
 5 φέρωσιν. καὶ γὰρ ὁ ὁρθῶς διδοὺς τὰ τοιαῦτα τό τε κατ' ἀξίαν
 ἐκάστων δῆλον ὅτι πρὸ πάντων προσκοπεῖ, καὶ τοὺς μὲν τιμᾷ τοὺς
 δὲ παρορᾷ, ὥστε καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου γνώμης τοῖς μὲν φρόνημα
 τοῖς δ' ἀγανάκτησιν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συνειδότος σφῶν προσγίγνεσθαι.
 ὥς ἂν γέ τις τοῦτ' εὐλαβούμενος ἀνωμάλως αὐτὰ διανέμειν ἐθελήσῃ,
 6 τὸ σῆμπαρ ἀμαρτήσεται· οἱ τε γὰρ πονηροὶ παρὰ τὸ προσήκον
 τιμώμενοι χείρους ἂν, ἦτοι καὶ ἐπαινεῖσθαι ὥς ἀγαθοὶ ἢ πάντως
 γε θεραπεύεσθαι ὥς φοβεροὶ δοκοῦντες, γίγνονται, καὶ οἱ χρηστοὶ
 μηδὲν πλεόν αὐτῶν εὐρισκόμενοι, ἀλλ' ἔξ ἴσου σφίσιν ἀγόμενοι,
 μᾶλλον ἂν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνους ἰσομοιρίας λυποῖντο ἢ τῷ καὶ
 7 αὐτοὶ τινος ἀξιοῦσθαι χαίροιν, καὶ τούτου τὴν τε ἐπιτηδευσιν τῶν
 κρείττωνων ἔφην ἂν καὶ τὴν ζήλωσιν τῶν χειρόνων μετέχουσιν, καὶ
 οὕτω καὶ ἔξ αὐτῶν τῶν τιμῶν οὐθ' οἱ διδόντες αὐτὰς ἀγαθόν τι
 καρποῖντο καὶ οἱ λαμβάνοντες κακίους γίγνονται. ὥστε σοι τοῦτο,
 ὁ μάλιστα ἂν τισιν ἐν ταῖς μοναρχίαις ἀρέσειεν, δυσμεταχειριστότα-
 τον συμβῆναι.
- 13 ταῦτά τε οὖν καὶ τᾶλλα ἃ μικρῷ πρόσθεν εἶπον ἐνθυμηθεῖς
 φρόνησον ἕως ἔξεστί σοι, καὶ ἀπόδος τῷ δήμῳ καὶ τὰ ὄπλα καὶ
 τὰ ἔθνη καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ χρήματα. ἂν μὲν γὰρ ἤδη τε καὶ
 ἐκὼν αὐτὸ ποιήσῃς, ἐνδοξότατός τε ἅμα ἀνθρώπων ἔσῃ καὶ ἀσφα-
 λέστατος· ἂν δ' ἀναμείνῃς βίαν τινὰ σοι προσαχθῆναι, τάχ' ἂν
 2 τι δεινὸν μετὰ κακοδοξίας πάθοις. τεκμήριον δέ, Μάριος μὲν καὶ
 Σύλλας καὶ Μέτελλος, καὶ Πομπήιος τὸ πρῶτον, ἐν κράτει τῶν
 πραγμάτων γενόμενοι οὐτ' ἠθέλησαν δυναστεῦσαι οὐτ' ἐπαθόν παρὰ
 τοῦτο δεινὸν οὐδέν· Κίνρας δὲ δὴ καὶ Κάρβων, ὃ τε Μάριος ὁ
 ἕτερος καὶ ὁ Σεργόριος, ὃ τε Πομπήιος αὐτὸς μετὰ ταῦτα, τῆς
 3 δυναστείας ἐπιθυμήσαντες κακῶς ἀπώλοντο. δυσχερὲς γὰρ ἐστι
 τὴν πόλιν ταύτην, τοσούτοις τε ἔτεσι δεδημοκρατημένην καὶ τοσού-
 των ἀνθρώπων ἄρχουσιν, δουλεῦσαι τινὶ ἐθελῆσαι. καὶ ἀκούεις
 μὲν ὅτι τὸν Κάμιλλον ὑπερώρισαν, ἐπειδὴ λευκοῖς ἵπποις ἐς τὰ
 4 ἐπινίκια ἐχρήσατο, ἀκούεις δὲ ὅτι τὸν Σκιπίωνα κατέλυσαν, ἐπειδὴ
 τινὰ πλεονέξίαν αὐτοῦ κατέγνωσαν, μέμνησαι δὲ ὅπως τῷ πατρὶ
 σου προσηρέχθησαν, ὅτι τινὰ ὑποψίαν ἐς αὐτὸν μοναρχίας ἔσχον.
 καίτοι τούτων μὲν ἀμείνους ἄνδρες οὐδένας ἄλλοι γεγονάσιν.
- 5 οὐ μέντοι καὶ ἀπλῶς οὕτω συμβουλευέω σοι τὴν ἀρχὴν ἀφείναι,
 ἀλλὰ πάντα τὰ συμφέροντα τῷ δημοσίῳ προπρᾶξαι καὶ δόγμασι

καὶ νόμοις ἃ προσήκει κατακλεῖσαι, καθάπερ πον καὶ ὁ Σύλλας
ἐποίησεν· καὶ γὰρ εἴ τινα αὐτῶν μετὰ ταῦτα ἀντεγράψῃ, ἀλλὰ τὰ
γε πλείω καὶ μείζω διαμένει. καὶ μὴ εἴπῃς ὅτι καὶ ὡς στασιάζουσιν 6
τινές, ἵνα μὴ καὶ ἐγὼ αὐτίς εἴπω ὅτι πολλῶ μᾶλλον οὐκ ἂν ἀνά-
σχοντο μοναρχοῦμενοι. ὥς εἶγε πάνθ' ὅσα ἐνδέχεται τισι συνε-
νεχθῆναι προσκοποίμεθα, ἀλογώτατα ἂν τὰς διχοστασίας τὰς ἐκ
τῆς δημοκρατίας συμβαινούσας φοβηθείμεν ἂν μᾶλλον ἢ τὰς τυ-
ραννίδας τὰς ἐκ τῆς μοναρχίας ἐκφυομένας. περὶ ὧν τῆς δεινότητος 7
οὐδ' ἐπεχείρησά τι εἰπεῖν· οὐ γὰρ δὴ καὶ καταδραμεῖν ἄλλως εὐκα-
τηγόρητον οὕτω πρᾶγμα ἡθέλησα, ἀλλὰ δεῖξαι σοι τοῦθ' ὅτι τοιοῦ-
τόν ἐστι τῇ γνῶσει ὥστε μηδὲ τοὺς χρηστοὺς ἄνδρας...

“...οὔτε πείσαι τι ῥᾶδίως ὑπὸ παρορησίας τοὺς οὐχ ὁμοίους δύναν- 14
ται, κὰν ταῖς πράξεσιν ἅτε μὴ ὁμογενωμονούντων σφῶν κατορθού-
σιν. ὥστε εἴ τι κήδη τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτους πολέμους
πεπολέμηκας, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν ψυχὴν ἡδέως ἂν ἐπιδοίης, μεταρ-
ρύθμισον αὐτὴν καὶ κατακόσμησον πρὸς τὸ σωφρονέστερον. τὸ 2
γὰρ ἐξεῖναι τισι πάνθ' ὅσα ἁπλῶς βούλονται καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν,
ἂν μὲν ἐπὶ τῶν εὐφρονούντων ἐξετάζῃς, εὐδαιμονίας ἅπασιν αἴτιον
γίνεται, ἂν δ' ἐπὶ τῶν ἀνοήτων, συμφορᾶς· καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν
τοῖς τοιοῦτοις τὴν ἐξουσίαν διδοὺς παιδί δὴ τι καὶ μαινομένῳ
ξίφος ὀρέγει, ὁ δ' ἐκείνοις τὰ τε ἄλλα καὶ αὐτοὺς τούτους καὶ μὴ
βουλομένους σώζει. διόπερ καὶ σὲ ἄξιόν μὴ πρὸς τὰς εὐπρεπείας 3
τῶν ὀνομάτων ἀποβλέψαντα ἀπατηθῆναι, ἀλλὰ τὰ γινόμενα ἐξ
αὐτῶν προσκοπήσαντα τὴν τε θρασυότητα τοῦ ὁμίλου παῦσαι καὶ
τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀρίστοις
προσθεῖναι, ἵνα βουλευώσι μὲν οἱ φρονημώτατοι, ἄρχωσι δὲ οἱ
στρατηγικώτατοι, στρατεύονται δὲ καὶ μισθοφορῶσιν οἱ τε ἰσχυ-
ρότατοι καὶ οἱ πενέστατοι. οὕτω γὰρ τὰ τε ἐπιβάλλοντά σφισιν 4
ἐκαστοι προθύμως ποιοῦντες, καὶ τὰς ὠφελείας ἀλλήλοις ἐτοίμως
ἀντιδιδόντες, οὔτε τῶν ἐλαττωμάτων, ἐν οἷς καταδέουσι τινῶν,
ἐπαισθήσονται, καὶ τὴν δημοκρατίαν τὴν ἀληθῆ τὴν τε ἐλευθερίαν
τὴν ἀσφαλῆ κτήσονται· ἐκείνη μὲν γὰρ ἡ τοῦ ὄχλου ἐλευθερία τοῦ 5
τε βέλτιστον δουλεία πικροτάτη γίνεται καὶ κοινὸν ἀμφοῖν ὄλεθρον
φέρει, αὕτη δὲ τό τε σῶφρον πανταχοῦ προτιμῶσα καὶ τὸ ἴσον
ἅπασι κατὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμουσα πάντας ὁμοίως εὐδαίμονας τοὺς
χρωμένους αὐτῇ ποιεῖ. μὴ γὰρ τοι οἰηθῇς ὅτι τυραννῆσαι σοι, 15
τόν τε δῆμον καὶ τὴν βουλὴν δουλωσαμένῳ, παραινῶ. τοῦτο μὲν
γὰρ οὐτ' ἂν ἐγὼ ποτε εἰπεῖν οὐτ' ἂν σὺ πρᾶξαι τολμήσεις· ἐκείνα

13 s 3 ε] οἷς?

14 i 2 σφῶν ὀλίγα κατ.?

2 i μετα-

κόσμησον?

δὲ δὴ καὶ καλὰ καὶ χρήσιμα καὶ σοὶ καὶ τῇ πόλει γένοιτο ἂν, τό
 τε πάντα τὰ προσήκοντα αὐτόν σε μετὰ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν νο-
 μοθετεῖν, μηδενὸς τῶν πολλῶν μήτ' ἀντιλέγοντος αὐτοῖς μήτ' ἐναν-
 2 τιονμένον, καὶ τὸ τοὺς πολέμους πρὸς τὰ ὑμέτερα βουλευήματα
 διοικεῖσθαι, πάντων αὐτίκα τῶν ἄλλων τὸ κελευόμενον ποιοῦντων,
 τό τε τὰς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεις ἐφ' ἑμῖν εἶναι, καὶ τὸ τὰς τιμὰς
 τὰς τε τιμωρίας ὑμᾶς ὀρῖζειν, ἵνα καὶ νόμος ἐδῇς ἢ πᾶν ὃ τι ἂν
 3 βουλευσαμένῳ σοι μετὰ τῶν δημοτίμων ἀρεσῇ, καὶ οἱ πολέμιοι κρύφα
 καὶ κατὰ καιρὸν πολεμῶνται, οἳ τε τι ἐγχειριζόμενοι ἀπ' ἀρετῆς
 ἀλλὰ μὴ κλήρῳ καὶ σπονδαρχίᾳ ἀποδεικνύονται, καὶ οἱ μὲν ἀγαθοὶ
 ἄνευ φθόρου τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ ἄνευ συστάσεως κολάζονται.
 4 οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὰ τέ πραττόμενα ὀρθῶς διοικηθῇ, μήτε
 ἐς τὸ κοινὸν ἀναφερόμενα μήτε ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενα μήτε
 τοῖς παρακλευστοῖς ἐπιτρεπόμενα μήτε ἐκ φιλοτιμίας κινδυνευόμενα,
 καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἡδέως ἀπολαύσασθαι, μήτε πο-
 5 λέμους ἐπικινδύνους μήτε στάσεις ἀνοσίας ποιοῦμενοι. ταῦτα γὰρ
 πᾶσα μὲν δημοκρατία ἔχει· οἱ γὰρ δυνατώτεροι, τῶν τε πρωτείων
 ὀρεγόμενοι καὶ τοὺς ἀσθενεστέρους μισθοῦμενοι, πάντα ἄνω καὶ
 κάτω φύρουσιν· πλεῖστα δὲ δὴ παρ' ἡμῖν γέγονε, καὶ οὐκ ἔστιν
 6 ὅπως ἄλλως παύσεται. τεκμήριον δέ, πάμπολυς ἔξ οὗ χρόνος καὶ
 πολεμοῦμεν καὶ στασιάζομεν. αἴτιον δὲ τό τε πλῆθος τῶν ἀνθρώ-
 πων καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων· ἐκεῖνοί τε γὰρ παντοδαποὶ
 καὶ τὰ γένη καὶ τὰς φύσεις ὄντες καὶ ποικίλας καὶ τὰς ὁργὰς καὶ
 τὰς ἐπιθυμίας ἔχουσιν, καὶ ταῦτα ἐς τοσοῦτο προήχεται ὥστε καὶ
 16 πᾶν δυσχερῶς ἂν διοικηθῇ. καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω, μαρ-
 τυρεῖ τὰ γεγονότα. τέως μὲν γὰρ οὔτε πολλοὶ ἡμεῖς οὔτε μεγάλῳ
 τινὶ τῶν πλησιοχώρων διεφέρομεν, καλῶς τε ἐπολιτενόμεθα καὶ
 2 πᾶσαν ὀλίγον τὴν Ἰταλίαν κατεστρεψάμεθα· ἀπ' οὗ δὲ ἔξω αὐτῆς
 ἐξήχθημεν, καὶ ἐπὶ πολλὰς καὶ τῶν ἡπείρων καὶ τῶν νήσων ἐπε-
 ραιώθημεν, καὶ πᾶσαν μὲν τὴν θάλασσαν πᾶσαν δὲ τὴν γῆν καὶ
 τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς δυνάμεως ἡμῶν ἐνεπλήσαμεν, οὐδενὸς χρηστοῦ
 μετεσχέκαμεν, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οἴκοι καὶ ἐντὸς τοῦ τέλους κατὰ
 συστάσεις ἐστασιάζαμεν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὰ στρατόπεδα τὸ νό-
 3 σσημα τοῦτο προηγύγομεν. καὶ διὰ ταῦτα ἡ πόλις ἡμῶν, ὥσπερ
 ὀλκὰς μεγάλη καὶ πλήρης ὄχλον παντοδαποῦ χωρὶς κυβερνήτου,
 πολλὰς ἤδη γενεὰς ἐν κλύδωνι πολλῇ φερομένη σαλεύει τε καὶ
 ἄττει δεῦρο κάκεισε, καθάπερ ἀνερχμάτιστος οὔσα. μήτ' οὖν χει-
 4 μαζομένην ἔτ' αὐτὴν περιύδης, ὅρῃς γὰρ ὡς ὑπέραντλὸς ἐστι, μήτε

15 1 6 μηδὲ ἐναντ.*
 5 1 ἀνοσίους? *

2 1 βουλήματα*
 2 1 πρώτων

16 2 2 πολλὰ

4 3 τοῖς] ἐν τοῖς

περὶ ἔρμα περιφραγῆναι ἐάσης, σαθρὰ γὰρ ἐστὶ καὶ οὐδένα ἔτι χρόνον ἀντισχεῖν δυνήσεται· ἀλλ' ἐπειδὴ περ οἱ θεοὶ ἐλείψαντες αὐτὴν καὶ ἐπιγνώμονά σε καὶ ἐπιστάτην αὐτῆς ἐπέστησαν, μὴ προδῶς τὴν πατρίδα, ἵν' ὥσπερ νῦν διὰ σέ μικρὸν ἀναπέπνευκεν, οὕτω καὶ τὸν λοιπὸν αἰῶνα μετ' ἀσφαλείας διαγάγῃ.

ὅτι μὲν οὖν ὀρθῶς σοι παραινῶ, μοναρχεῖσθαι τὸν δῆμον ἀξιῶν, 17
πάσαι σε ἡγοῦμαι πεπεῖσθαι· τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος καὶ ἐτοίμως καὶ προθύμως τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἀνάδεξι, μᾶλλον δὲ μὴ προῆ. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν τι βουλευόμεθα, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀπολέσαι καὶ προσέτι καὶ κινδυνεῦσαι. τίς γὰρ σὺν 2
φείσεται, ἄντε ἐς τὸν δῆμον τὰ πράγματα ἀνώσης, ἄντε καὶ ἐτέρῳ τινὶ ἐπιτρέψῃς, παμπόλλων μὲν ὄντων τῶν ὑπὸ σοῦ λεληνημένων, πάντων δ' ὡς εἰπεῖν τῆς μοναρχίας ἀντιποιησομένων, ὧν οὐδεὶς οὔτε μὴ ἀμύνασθαι σε ἐφ' οἷς πεποίηκας οὐτ' ἀντίπαλον ὑπολιπέσθαι ἐθέλησει. τεκμήριον δὲ ὅτι καὶ ὁ Πομπήιος ἐκστὰς τῆς 3
δυναστείας καὶ κατεφρονήθη καὶ ἐπεβουλεύθη, καὶ τοῦτον μηκέτ' αὐτὴν ἀναλαβεῖν δυνήθεις ἐφθάρη, καὶ ὁ Καῖσαρ ὁ πατὴρ ὁ σὸς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι ἐθέλησας προαπώλετο. πάντως δ' ἂν καὶ ὁ Μάριος καὶ ὁ Σύλλας ὅμοια αὐτοῖς ἐπεπόνθεσαν, εἰ μὴ προετέθηκεσαν. καίτοι τὸν Σύλλαν φασὶ τινες αὐτὸ τοῦτο φοβηθέντα 4
φθῆναι καὶ ἑαυτὸν ἀναχρῆσθαι· συχνὰ γοῦν τῶν νομοθετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ ζῶντος ἔτ' αὐτοῦ λύεσθαι ἤρξατο. ὥστε καὶ σὺ πολλοὺς μὲν Λεπίδους πολλοὺς δὲ Σεργίους Βρούτους Κασσίους γενήσεσθαι σοι προσδόκα.

ταῦτά τε οὖν ἰδὼν καὶ τᾶλλα πάντα λογισάμενος, μὴ προῆ 18
καὶ σεαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα, ἵνα μὴ δόξης τισὶν ἐθελούσιος τῆς ἀρχῆς ἐφείσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ, ἂν καὶ τοῦτό τις ὑποπτεύσῃ, οὐτ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου τὸ ἐπιθύμημα ἐστὶ, καὶ καλὸς ὁ κίνδυνος αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ τίς οὐκ οἶδε τὴν ἀνάγκην ἐφ' ἧς ἐς τὰ πράγματα ταῦτα προήχθη; ὥστε εἴπερ τι αἰτίαι αὐτῆς ἐστίν, 2
τοῖς τοῦ πατρός σου σφαγεῦσι δικαιώτατα ἂν τις αὐτὸ ἐγκαλέσειεν· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὴτ' ἀδίκως μὴτ' οἰκτρῶς οὕτως αὐτὸν ἀπεκτόνεσαν, οὐτ' ἂν τὰ ὅπλα ἀντήρῳ, οὐτ' ἂν τὰ στρατεύματα συνελέξω, οὐτ' ἂν Ἀντωνίῳ καὶ Λεπίδῳ συνέθον, οὐτ' ἂν αὐτοὺς ἐκείνους ἡμύνω. καὶ ὅτι μὲν ὀρθῶς καὶ δικαίως πάντα ταῦτα ἐποίησας, οὐδεὶς 3
ἄγνοε· εἰ δ' οὖν τι καὶ πεπλημῆλῃται, ἀλλ' οὗτοι καὶ μεταθέσθαι ἔτ' ἀσφαλῶς δυνάμεθα. ὥστε καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῆς πόλεως πεισθῶμεν τῇ τύχῃ τῇ τὴν μοναρχίαν σοι διδούσῃ. καὶ χάριν 4

17 2 1 πράγματα ὡς ἡσάν τε*: cf. Thuc. 8 93
18 2 3 ἂν ante Ἀντ. om

3 4 προαπώλετο

γε μεγάλην αὐτῇ ἔχωμεν, ὅτι μὴ μόνον τῶν κακῶν τῶν ἐμφυλίων ἀπέλυσεν ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάστασιν τῆς πολιτείας ἐπὶ σοὶ πεποιήται, ἵν' ἐπιμεληθεῖς αὐτῆς ὥσπερ προσήκει, δέξῃς ἅπασιν ἀνθρώποις ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἄλλοι καὶ ἐτάραξαν καὶ ἐκακούρησαν, σὺ δὲ δὴ χρηστός εἶ.

- 5 καὶ μὴ μοι τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς φοβηθῇς. ὅσῳ τε γὰρ πλείων ὑπάρχει, τόσῳ πλείω καὶ τὰ σώζοντα ἔχει, καὶ μακροῦ τὸ φυλάττειν τι τοῦ κτήσασθαι ῥᾶον ἐστίν· πρὸς μὲν γὰρ τὸ τᾷλλότρια προσποιήσασθαι καὶ πόρων καὶ κινδύνων δεῖ, πρὸς δὲ τὸ τὰ ὑπάρ-
6 χοντα σῶσαι βραχεῖα φροντίς ἀρκεῖ. μὴ μέντοι μηδὲ δέισῃς ὅτι οὐχὶ καὶ ἀσφαλέστατα ἐν αὐτῇ βιώσῃ καὶ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώ-
ποις ἀγαθῶν ἀπολαύσεις, ἢν γε ἐθέλῃς αὐτὴν ὡς παραινέσω σοι διοικῆσαι. καὶ με μὴ νομίσης ἀπαρτᾶν ἀπὸ τῆς παρούσης ὑπο-
7 θέσεως τὸν λόγον, ἂν ἐπὶ πλείων σοι περὶ αὐτῆς διαλεχθῶ· οὐ γὰρ που καὶ ὑπ' ἀδολεσχίας τινὸς ἄλλως τοῦτο ποιήσω, ἀλλ' ἵν' ἀκρι-
βῶς καταμάθῃς ὅτι καὶ δυνατὸν καὶ ῥᾷδιον τῷ γε ἔμφρονι τὸ καὶ καλῶς καὶ ἀκινδύνως ἄρξαι ἐστίν.

- 19 φημί τοίνυν χρῆναί σε κατὰ πρόωτας εὐθὺς τὸ βουλευτικὸν πᾶν καὶ φυλοκρινῆσαι καὶ διαλέξαι, ἐπειδὴ τινες οὐκ ἐπιτήδειοι διὰ τὰς στάσεις βεβουλευκασιν, καὶ τοὺς μὲν ἀρετὴν τινα αὐτῶν ἔχοντας
2 κατασχεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπαλεῖψαι. μὴ μέντοι καὶ διὰ πενίαν τινὰ ἀγαθόν γε ἄνδρα ὄντα ἀπαλλάξῃς, ἀλλὰ καὶ χρήματα αὐτῷ τὰ ἀναγκαῖα δός. ἀντὶ δὲ δὴ τῶν ἄλλων τοὺς τε γενναιοτάτους καὶ τοὺς ἀρίστους τοὺς τε πλουσιωτάτους ἀντεσάγαγε, μὴ μόνον
3 ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν συμμάχων τῶν τε ὑπηκόων ἐπιλεξιόμενος· οὕτω γὰρ σύ τε πολλοῖς συνεργοῖς χρήσῃ, καὶ τοὺς κορυφαίους ἐξ ἁπάντων τῶν ἐθνῶν ἐν ἀσφαλεῖ ποιήσῃ, καὶ οὔτε
4 ἐκεῖνα νεοχμώσει τι μηδένα ἐλλόγιμον προστάτην ἔχοντα, καὶ οἱ πρωτεύοντες παρ' αὐτοῖς φιλήσουσί σε ἅτε καὶ κοινωνοὶ σοι τῆς ἀρχῆς γεγονότες. τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν ἱππέων ποιήσον. τοὺς γὰρ τὰ δευτερεῖα ἐκασταχόθι καὶ γένει καὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ
5 φερομένους ἐς τὴν ἱππᾶδα κατέλεξον, τοσοῦτους ἐκατέρους ἀντεγ-
γράψας ὁπόσοι ποτ' ἂν ἀρέσωσί σε, μηδὲν περὶ τοῦ πλήθους αὐ-
τῶν ἀκριβολογούμενος· ὅσῳ γὰρ ἂν πλείους εὐδόκιμοι ἄνδρες συ-
νῶσί σοι, τοσοῦτῳ ῥᾶον αὐτός τε ἐν δέοντι πάντα διοικήσεις, καὶ
τοὺς ἀρχομένους πείσεις ὅτι οὔτε ὡς δούλοις σφίσιν οὐθ' ὡς χείροσί
πῃ ἡμῶν οὔσι χρῆ, ἀλλὰ τὰ τε ἄλλα ἀγαθὰ πάντα τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς κοινοῖ, ὅπως ὡς οἰκείαν αὐτὴν σπου-

δάξωσιν. καὶ τοσοῦτόν γε δέω τοῦθ' ὥς οὐκ ὀρθῶς εἰρημένον ἀνα- 6
 θεσθαι, ὥστε καὶ τῆς πολιτείας πᾶσι σφισι μεταδοθῆναι φημι
 δεῖν, ἵνα καὶ ταύτης ἰσομοιοῦντες πιστοὶ σύμμαχοι ἡμῶν ὦσιν,
 ὥσπερ τινὰ μίαν τὴν ἡμετέραν πόλιν οἰκοῦντες, καὶ ταύτην μὲν
 ὄντως πόλιν τὰ δὲ δὴ σφέτερα ἀγροὺς καὶ κώμας νομίζοντες εἶναι.
 ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου αὖθις ἀκριβέστερον σκεψόμεθα ἢ χρὴ
 προῦσαι, ἵνα μὴ καὶ πάντα ἀθρόα αὐτοῖς χαρισώμεθα· καταλέγεσθαι 20
 δὲ χρὴ ἐς μὲν τὴν ἱππάδα δοτωκαίδεκέτις, ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ
 μάλιστα ἢ τε τῶν σωμάτων αὐτῶν εὐεξία καὶ ἢ τῶν ψυχῶν ἐπι-
 τηδεώτης διαφαίνεται, ἐς δὲ τὸ συνέδριον πεντεκαεικοσιέτις· πῶς
 γὰρ οὐκ αἰσχυρὸν καὶ σφαλερὸν ἔστι τὰ μὲν οἰκεῖα μηδενὶ πρὸ ταύ-
 της τῆς ἡλικίας ἐπιτρέπεσθαι, τὰ δὲ δημόσια καὶ νεωτέροις τισὶν
 ἐγχειρίζεσθαι· ταμιεύσαντές τε καὶ ἀγορανομήσαντες ἢ δημαρχή- 2
 σαντες στρατηγεύωσαν, τριαζοντοῦται γινόμενοι. ταύτας τε γὰρ
 τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς τῶν ὑπᾶτων μόνας οἴκοι, τῆς τε τῶν πατρῶν
 μνήμης ἕνεκα καὶ τοῦ μὴ παντελῶς τὴν πολιτείαν μεταλλάττειν
 δοκεῖν, ἀποδεικνύναι σέ φημι χρῆναι. αὐτὸς μὲντοι σὺ πάντας 3
 αὐτοὺς αἰροῦ, καὶ μήτε ἐπὶ τῷ πλήθει ἢ καὶ τῷ δήμῳ ἔτι τινὰ
 αὐτῶν ποιήσῃ, στυσιάζουσιν γάρ, μήτε ἐπὶ τῷ συνεδρίῳ, διασπο-
 διάσονται γάρ. μὴ μὲντοι καὶ τὰς δυνάμεις σφῶν τὰς ἀρχαίας
 τηρήσῃς, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ αὖθις γένηται, ἀλλὰ τὴν μὲν τιμὴν φύ-
 λαξον, τῆς δ' ἰσχύος παράλυσον τοσοῦτον ὅσον μήτε τοῦ ἀξιώματός
 τι αὐτῶν ἀφαιρήσει καὶ τοῖς νεωτερίσιν τι ἐθελήσουσι μὴ ἐπιτρέψει.
 ἔσται δὲ τοῦτο, ἂν τὰ τε ἄλλα καὶ ἐνδήμιους αὐτοὺς ἀπορήνῃς, 4
 καὶ μήτε ἐν τῷ τῆς ἀρχῆς καιρῷ ὅπλα τινὶ αὐτῶν ἐγχειρίσῃς μήτε
 εὐθὺς, ἀλλὰ χρόνον διελθόντος, ὅσον ἂν αὐτάρκη ἐκάστῳ σφῶν
 νομίσης εἶναι. οὕτω γὰρ οὔτε τινὲς νεοχμώσουσι, στρατοπέδων
 κύριοι ἐν τῷ τῶν ὀνομάτων φρονήματι γινόμενοι, καὶ χρόνον τινὰ
 ἰδιωτεύσαντες πεπανθήσονται. καὶ οὗτοι μὲν τὰς τε πανηγύρεις, 5
 οἱ γὰρ καὶ προσήκοντές σφισιν, ἐπιτελείωσαν, καὶ τὰς δίκας πάντες
 ὡς ἕκαστοι, πλὴν τῶν φορικῶν, ἐν τῷ τῆς ἐνδήμιου ἀρχῆς χρόνῳ
 δικαζέτωσαν· συναγέσθω μὲν γὰρ δικαστήρια καὶ ἐκ τῶν ἄλλων
 βουλευτῶν τῶν τε ἱππέων, τὸ δ' ὅλον ἐς ἐκείνους ἀνακείσθω. πο- 21
 λίαρχος δὲ δὴ τις ἐκ τῶν προηκόντων καὶ ἐκ τῶν πάντα τὰ
 καθήκοντα προπεπολιτενμένων ἀποδεικνύσθω, οὐχ ἵν' ἀποδημησάν-
 των πού τῶν ὑπᾶτων ἀρχῇ, ἀλλ' ἵνα τὰ τε ἄλλα ἀεὶ τῆς πόλεως
 προστατῇ, καὶ τὰς δίκας τὰς τε παρὰ πάντων ὧν εἶπον ἀρχόντων
 ἐφεσίμους τε καὶ ἀναπομίμους καὶ τὰς τοῦ θανάτου τοῖς τε ἐν

τῇ πόλει, πλὴν ὧν ἂν εἴπω, καὶ τοῖς ἔξω αὐτῆς μέχρι πεντήκοντα
 3 καὶ ἑπτακοσίων σταδίων οἰκοῦσι χρόνῃ. ἑτεροὶς τέ τις ἐκ τῶν ὁμοίων
 καὶ αὐτὸς αἰρείσθω ὥστε τὰ τε γένη καὶ τὰς οὐσίας τοὺς τε τρό-
 πους καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἀνδρῶν τε ὁμοίως καὶ
 παίδων γυναικῶν τε καὶ τῶν προσηκόντων αὐτοῖς, ἔξετάζειν τε καὶ
 4 ἐπισκοπεῖν, καὶ τὰ μὲν αὐτὸς ἐπιανορθοῦν ὅσα μῆτε τινὸς τιμωρίας
 ἄξιά ἐστι καὶ παρορῶμενα πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν αἰτία γί-
 γνεται, τὰ δὲ δὴ μεῖζω σοὶ ἐπικοινωνοῦσθαι. βουλευτῇ γάρ τινι, καὶ
 τῷ γε ἀρίστῳ μετὰ τὸν πολίταρχον, μᾶλλον ἢ τινι τῶν ἱππέων προσ-
 5 τετάχθαι τοῦτο δεῖ. καὶ τό γε ὄνομα ἀπὸ τῆς σῆς τιμαρχίας
 (πάντως γὰρ σε προεστάναι τῶν τιμῆσεων προσήκει) εἰκότως ἂν
 λάβοι, ὥστε ὑποτιμητὴς καλεῖσθαι. ἀρχέτωσαν δὲ δὴ οἱ δύο οὗτοι
 διὰ βίον, ἂν γε δὴ μὴ κακυνθῇ τις αὐτῶν τρόπον τινὰ ἢ καὶ νο-
 6 σώδης ἢ καὶ ὑπεργήρως γένηται. ἐκ μὲν γὰρ τῆς χρονίου ἀρχῆς
 οὐδὲν ἂν δεινόν, ἅτε ὁ μὲν παντελῶς ἄσπλος ὦν, ὁ δ' ὀλίγους τε
 στρατιώτας ἔχων καὶ ἐν τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ πλεῖστον ἄρχων,
 7 ἐργάσαντο· ἐκ δὲ δὴ τοῦ ἐτέρου καὶ ἀνηρσάειν ἂν προσκροῦσάι
 τινι καὶ φοβηθεῖεν ἐρρωμένως τι πράξαι, τὴν τε ἑαυτῶν ἰδιωτείαν
 καὶ τὴν ἄλλων τινῶν δυναστείαν προορῶμενοι. καὶ μισθόν γέ τινα
 φερέτωσαν καὶ τῆς ἀσχολίας ἕνεκα καὶ τῆς ἀξιώσεως.
 8 περὶ μὲν δὴ τούτων ταύτην σοὶ τὴν γνώμην δίδωμι, οἱ δὲ δὴ
 στρατηγήσαντες ἀρχέτωσάν τινα ἀρχὴν ἐν τοῖς ὑπηκόοις· πρὶν γὰρ
 στρατηγήσαι σφας οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν τοῦτο γίνεσθαι. ἐκείνοι δ'
 ὑποστρατηγέτωσαν οἷς ἂν εἴπω, καὶ ἅπαξ καὶ δεῦτερον· εἰθ' οὐ-
 22 τως ὑπατενέτωσαν, ἂν γε καὶ ὀρθῶς διάρξωσι, καὶ μετὰ ταῦτα
 τὰς μεῖζους ἡγεμονίας λαμβανέτωσαν. ὧδε γὰρ συμβουλεύω σοὶ
 διατάξαι. τὴν τε Ἰταλίαν πᾶσαν τὴν ὑπὲρ πεντήκοντα καὶ ἑπτα-
 κοσίους ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίους οὖσαν, καὶ τᾶλλα πάντα τὰ τε
 ἐν ταῖς νήσοις καὶ τὰ ἐν ταῖς ἡπείροις ὁμολογοῦντα ἡμῖν, κατάνει-
 μον ἑκασταχόθι κατὰ τε γένη καὶ ἔθνη, τὰς τε πόλεις ἀπάσας,
 ὅσας γε καὶ αὐταρκές ἐστιν ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς αὐτοτελοῦς ἄρχεσθαι·
 2 καὶ ἀνταῦθα στρατιώτας ἐγκατάστησον, καὶ ἄρχοντας καθ' ἐκάστους
 ἓνα μὲν ἐκ τῶν ὑπατενκῶτων ἐπὶ πᾶσι πέμπε, δύο δὲ ἐκ τῶν ἐστρα-
 τηγηκῶτων, τὸν μὲν ἄρτι ἐκ τῆς πόλεως ἐξίσιντα, καὶ αὐτῷ τὰ τε
 ἰδιωτικά πράγματα καὶ ἡ τῶν ἐπιτηδείων παρασκευὴ προσκείσθω,
 τὸν δὲ ἐκ τῶν τοῦτο πεποιηκῶτων, ὃς τὰ τε κοινὰ τῶν πόλεων
 διοικήσει καὶ τῶν στρατιωτῶν ἄρξει, πλὴν ὅσα ἀτιμίας ἢ θανάτου
 3 ἔχεται. ταῦτα γὰρ ἐς μόνον τὸν ὑπατενκῶτα ἄρχοντα ἀνηκέτω,

21 4 1 αὐτὸν*

7 1 ἐτέρου] προσκαίρου?*

3 ἄλλην

22 1 3 τε post τὰς om

πλήν περί τε τῶν ἑκατοντάρχων τῶν ἐν τοῖς καταλόγοις ὄντων καὶ
 περί τῶν ἰδιωτῶν τῶν παρ' ἑκάστοις πρώτων· τούτους γὰρ δὴ
 ἑκατέρους μηδενὶ ἄλλῳ κολάζειν ἐπιτρέψῃς, ἵνα μὴ οὕτω τινὰ αὐ-
 τῶν φοβῶνται ὥστε ποτὲ καὶ κατὰ σοῦ τι πράξαι. ὁ δ' εἶπον, ⁴
 ὅτι τὸν ἕτερον τῶν ἐστρατηγηκότων ἐπὶ τοῖς στρατιώταις ἐπιτετά-
 χθαι δεῖ, τοιοῦτον ἐστίν. ἂν μὲν ὀλίγοι τινὲς ἐν ξενικοῖς τέλχεσιν
 ἢ καὶ ἐν ἐνὶ πολιτικῷ στρατεύωνται, καλῶς ἔχει τοῦτο γίνεσθαι·
 ἂν δὲ δύο πολιτικὰ στρατεύματα ἐν ταυτῷ ἔθνῃ χειμάζῃ (πλείω
 γὰρ τούτων οὐκ ἂν συμβουλευσάμην σοι τῷ αὐτῷ ἄρχοντι ἐπιτρέ-
 ψαι), δεήσει που τοὺς δύο τοὺς ἐστρατηγηκότας καὶ ἐκείνων, ἰδίᾳ ⁵
 ἑκατέρου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τε πολιτικῶν καὶ τῶν ἰδιωτικῶν
 ὁμοίως προϊστάσθαι. ὁ δ' οὖν ὑπατευνκῶς ταῦτά τε ... καὶ προ-
 σέτι καὶ τὰς δίκας τὰς τε ἐκκλήτους καὶ τὰς ἀναπομίμους τὰς ⁶
 ἀπὸ τῶν στρατηγῶν αὐτῷ φοιτώσας κρινέτω. καὶ μὴ θανατώσῃς ⁶
 εἰ καὶ τὴν Ἰταλίαν τοιαῦτα μέρη νεῖμαι σοι παραινῶ· πολλή τε
 γὰρ καὶ πολυάνθρωπος οὖσα ἀδύνατός ἐστιν ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει
 ἄρχόντων καλῶς διοικεῖσθαι. δεῖ γὰρ τοῖς τε δήμοις τὸν ἄρχοντα
 αἰεὶ παρῆναι καὶ τοῖς ἄρχουσι τὰ δυνατὰ προστάσσεσθαι.

λαμβάνετωσαν δὲ μισθὸν πάντες οὗτοι οἱ τὰς ἔξω τῆς πόλεως ²³
 ἄρχαίς ἐπιτρεπόμενοι, πλείω μὲν οἱ μέζους, ἐλάττω δὲ οἱ κατα-
 δεέστεροι, μέσον δὲ οἱ μέσοι· οὔτε γὰρ ἀπὸ τῶν οἰκείων οἷόν τ'
 ἐστὶν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἀποζῆν, οὔτ' ἀορίστῳ καὶ ἀσταθμῆτι
 ἀναλώματι ὥσπερ νῦν χρῆσθαι. καὶ ἀρχέτωσαν μήτε ἑλάττω ἐτῶν ²
 τριῶν, εἰ μὴ τις ἀδικήσῃ τι, μήτε πλείων πέντε, τὸ μὲν ὅτι αἱ
 ἐνιαύσιοι καὶ ὀλιγοχρόνιοι ἀρχαὶ διδάξασαί τινας τὰ ἀναγκαῖα ἀπο-
 πέμπουσι πρὶν τι αὐτῶν ἀποδειχθῆναι, τὸ δὲ ὅτι αἱ μακρότεραι
 καὶ πολυχρονιώτεραι ἐπαίρουσι πως πολλοὺς καὶ ἐς νεωτεροποιᾶν
 ἔξάγουσιν. διόπερ οὐδ' ἐπαλλήλας τὰς μεζους ἡγεμονίας οἶμαι τισὶ ³
 προσήκειν δίδοσθαι. οὔτε γὰρ διαφέρει τι ἄντε ἐν τῷ αὐτῷ ἔθνῃ
 ἄντε καὶ ἐν πλείοσιν ἐφεξῆς ἐπὶ μακρότερον τοῦ δέοντος ἄρχωσιν·
 καὶ ἀμείνονες γίνονται, ἐπειδὰν διαλίπωσι τέ τινα χρόνον καὶ
 οἴκαδε ἐπανέλθωσι καὶ ἰδιωτεύσωσιν.

τοὺς μὲν δὴ βουλευτὰς ταῦτά τε καὶ οὕτω διέπειν φημι χρῆναι,
 τῶν δὲ δὴ ἱππέων δύο τοὺς ἀρίστους τῆς περὶ σὲ φρουρᾶς ἄρχειν· ²⁴
 τό τε γὰρ ἐνὶ ἀνδρὶ αὐτὴν ἐπιτρέπεσθαι σφάλερόν καὶ τὸ πλείοσι
 ταραχῶδες ἐστίν. δύο τε οὖν ἔστωσαν οἱ ἑπαρχοὶ οὗτοι, ἵν' ἂν καὶ ²
 ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐπαίσθηται τι τῷ σώματι, μήτοι γε καὶ ἐνδεής τοῦ
 φυλάσσοντός σε εἴης· καὶ καθιστάσθωσαν ἐκ τῶν πολλῶν τε ἐστρα-

⁵ 3 ...] ἐπισκοπεῖτω? ἀν' ἐφορᾶτω*
²³ 3 2 προσήκον*

⁶ 1 ὑπὸ αὐτοῦ

⁴ διαλείπωσι*

3 τευμένων καὶ πολλὰ καὶ ἄλλα διωκησάντων. ἀρχέτωσαν δὲ δὴ τῶν
 τε δορυφόρων καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πάν-
 των, ὥστε καὶ θανατοῦν τοὺς ἀδικούντας αὐτῶν πλὴν τῶν τε ἑκα-
 4 τοπτάρχων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοῖς ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ ἄρχουσι
 προστεταγμένων. τοὺτους μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐκείνοι δικαιώτωσαν, ὡς
 ἀπροφασίστως σφίσι χρῆσθαι, ἅτε καὶ κολάσαι καὶ τιμῆσαι σφας
 τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, δύνωνται τῶν δ' ἄλλων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ
 στρατιωτῶν οἱ ἑπαρχοὶ ἐκείνοι προστατεύωσαν, ὑπάρχους ἔχοντες,
 καὶ προσέτι καὶ τῶν καισαρείων τῶν τε ἐν τῇ Θεραπείᾳ σου ὄντων
 5 καὶ τῶν ἄλλων τῶν λόγου τινὸς ἀξίων. ταῦτα γὰρ καὶ προσήκοντα
 καὶ αὐτόρρηκτα αὐτοῖς διάγεσθαι, ἵνα μὴ καὶ πλείω πράγματα ὧν
 καλῶς φέρειν δυνήσονται ἐπιταχθέντες ἄσχολοι πρὸς τὰ ἀναγκαῖα
 6 ἢ καὶ ἀδύνατοι πάντων αὐτῶν προέστασθαι γίνωνται. καὶ οὗτοι
 μὲν διὰ βίου, ὥσπερ πον καὶ ὁ πολίαρχος ὁ θ' ἐποτιμητής, τὴν
 ἀρχὴν ἐχέτωσαν· νυκτοφύλαξ δὲ ἕτερος, καὶ ἐπὶ τοῦ σίτου τῆς τε
 ἀγορᾶς τῆς λοιπῆς ἕτερος ἐκ τῶν ἱππέων τῶν πρώτων μετ' ἐκεί-
 25 νους καὶ ἐς τακτὸν χρόνον ἀποδεικνύσθωσαν, καθάπερ οἱ ἐκ τοῦ
 βουλευτικοῦ προχειριζόμενοι. τὰς τε διοικήσεις τῶν χρημάτων, τῶν
 τε τοῦ δήμου καὶ τῶν τῆς ἀρχῆς λέγω, καὶ τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ τῇ
 2 τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ καὶ τὰς ἔξω πάσας οἱ ἱππεῖς διαχειριζέτωσαν. καὶ
 μισθὸν οὗτοί τε καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τέλους διοι-
 κοῦντές τι, οἱ μὲν πλείονα οἱ δ' ἐλάττωνα, πρὸς τε τὸ ἀξίωμα καὶ
 3 πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πράξεως φερέτωσαν, τοῦτο μὲν ὅτι οὐχ οἷόν
 τ' ἐστὶν αὐτοῖς, ἅτε καὶ πενεστέρους τῶν βουλευτῶν ὄντας, ἀπὸ
 τῶν οἰκείων, οὐδ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τι πράττοντας, ἀναλίσκειν, ἐκείνο
 δὲ ὅτι μήτε δυνατὸν μήτε συμφέρον ἐστὶ σοι τοὺς αὐτοὺς τῶν τε
 4 δυνάμεων καὶ τῶν χρημάτων κυρίους γίνεσθαι. πρὸς δ' ἔτι καὶ
 καλῶς ἔχει διὰ πλείωνων πάντα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα διάγεσθαι,
 ὅπως καὶ ὠφελῶνται ἅμα συχνοὶ καὶ ἔμπειροι τῶν πραγμάτων
 γίνωνται· οὕτω γὰρ οἱ τε ἀρχόμενοι μᾶλλον εἰσνοήσουσί σοι, πο-
 5 λύκειδ' ἀπόλασιν τῶν κοινῶν ἀγαθῶν καρπούμενοι, καὶ σὺ ἀφθα-
 νώτατα τοῖς ἀεὶ ἀρίστοις πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα χρήσῃ. ἀπόχρη
 δὲ ἐν μὲν τῇ πόλει καθ' ἕκαστον χρηματίσεως εἶδος, ἔξω δὲ καθ'
 ἕκαστον ἔθνος, εἴς τις ἐκ τῶν ἱππέων, ὑπομείνας ὅσους ἂν ἡ χρεία
 ἀπαιτῇ ἐκ τῶν ἱππέων καὶ ἐκ τῶν ἐξελειφθέντων σου ἔχων· δεῖ
 γὰρ καὶ τοιοῦτους τινὰς συζευγνύναι σφίσιν, ἵνα ἢ τε Θεραπεία
 σου ἁθλόν τι ἀρετῆς ἔχῃ, καὶ σὺ μὴ ἀπορῆς παρ' ὧν καὶ ἀκόντων
 6 τὴν ἀλήθειαν, ἂν γέ τι πλημμεληθῇ, μαθεῖν δυνήσῃ. ὅστις δ' ἂν

τῶν ἱππέων διὰ πολλῶν διεξελθῶν ἐλλόγιμος ὥστε καὶ βουλευσῶν
γένηται, μηδὲν αὐτὸν ἢ ἡλικία ἐμποδίζετω πρὸς τὸ μὴ οὐ καὶ ἐς
τὸ συνέδριον καταλεχθῆναι, ἀλλ' ἐσγραφέσθωσαν καὶ ἐξ ἐκείνων,
κἂν λελοχαγηκότες τινὲς ἐν τοῖς πολιτικοῖς στρατόπεδοις ὦσι, πλὴν
τῶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐστρατευμένων. τούτων μὲν γὰρ τῶν καὶ 7
φοροφορησάντων καὶ λαροφορησάντων καὶ αἰσχροῦ καὶ ἐπονεί-
διστόν ἐστιν ἐν τῷ βουλευτικῷ τινὰς ἐξετάζεσθαι· ἐκ δὲ δὴ τῶν
ἀπ' ἀρχῆς ἑκατονταρχησάντων οὐδὲν κωλύει τοὺς ἐλλογιμωτάτους
αὐτοῦ μεταλαμβάνειν.

περὶ μὲν οὖν τῶν βουλευτῶν τῶν τε ἱππέων ταῦτά σοι συμ- 26
βουλευέειν ἔχω, καὶ νῆ Δία καὶ ἐκεῖνα, ἵνα ἕως τε ἔτι παῖδες εἰσιν,
ἐς τὰ διδασκαλεῖα συμφοιτῶσι, καὶ περὶ δὲν ἐς μειράκια ἐκβάλωσιν,
ἐπὶ τε τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τὰ ὄπλα τρέπονται, διδασκάλους ἑκα-
τέρων δημοσιεύοντας ἐμίσθους ἔχοντες. οὕτω γὰρ εὐθὺς ἐκ παῖ- 2
δων πάνθ' ὅσα χρὴ ἄνδρας αὐτοὺς γενομένους ἐπιτελεῖν καὶ μαθόν-
τες καὶ μελετήσαντες ἐπιτηδειώτεροί σοι πρὸς πᾶν ἔργον γενήσονται.
τὸν γὰρ ἄρχοντα τὸν ἄριστον, οὐ τέ τι ὄφελος ἐστί, δεῖ μὴ μόνον
αὐτὸν πάνθ' ἃ προσήκει ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅπως ὅτι
βέλτιστοι γίγνωνται, προνοεῖν. τοῦτο δ' ὑπάρξειεν ἂν σοι οὐκ ἂν 3
ἐάσας αὐτοὺς ὅσα βούλονται πράττειν, ἔπειτ' ἐπιτιμᾶς τοῖς ἡμαρ-
τάνουσιν, ἀλλ' ἂν πρὶν τι πλημμελεῖσθαι, προδιδάσκης πάνθ' ὅσα
ἀσκήσαντες χρησιμώτεροι καὶ ἑαυτοῖς καὶ σοὶ γενήσονται, καὶ μη-
δενί γε τὸ παράπαν πρόφασιν παρέχης, μήτε διὰ πλοῦτον μήτε δι' 4
εὐγένειαν μήτε δι' ἄλλο τι ἀρετῆς ἐχόμενον, ῥαθυμίαν ἢ μαλακίαν
ἢ καὶ ἐπιτηδευσὶν τίνα κίβδηλον προσποιεῖσθαι. πολλοὶ γὰρ φο-
βούμενοι μὴ καὶ διὰ τοιοῦτό τι καὶ φθονηθῶσι καὶ κινδυνεύσωσι,
πολλὰ καὶ ἀνάξια ἑαυτῶν ποιοῦσιν ὥς καὶ ἀσφαλέστερον ἀπ' αὐτῶν
βιωσόμενοι· καὶ τούτου ἐκεῖνοι μὲν ἔλεονται ὥς καὶ αὐτὸ τοῦτο 5
ἀδικούμενοι, τὸ μὴ δοκεῖν ἐξεῖναι σφισιν ὀρθῶς εἶναι, τῷ δ' ἄρχοντι
αὐτῶν καὶ ζημία ἅμα ἀγαθῶν ἀνδρῶν στερομένων καὶ κακοδοξία
τῆς αἰτιάσεως συμβαίνει. μήτ' οὖν περιόδῃς ποτὲ τοῦτο πραχθέν,
μήτ' αὖ δέισις ὅτι τραφεῖς τέ τις καὶ παιδευθεῖς ὥς ἐγὼ λέγω
νεώτερόν τι τολμήσει. πᾶν γὰρ τοῦναντίον τοὺς τε ἡμαθεῖς καὶ 6
τοὺς ἀσελγεῖς ὑποτοπεῖν δεῖ· οἱ μὲν γὰρ τοιοῦτοι πάντα ἀπλῶς
καὶ τὰ αἰσχίστα καὶ τὰ δεινότατα, πρῶτον μὲν ἐς σφᾶς αὐτοὺς
ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους, ῥαδίως ποιεῖν προάγονται, οἱ δὲ δὴ
καλῶς τραφέντες τε καὶ παιδευθέντες οὐτ' ἄλλον τινὰ ἀδικεῖν προ-
αιροῦνται, καὶ πάντων ἥκιστα τὸν τῆς τε τροφῆς καὶ τῆς παιδείας

26 2 3 ὅπως ὥς ὅτι*

3 2 ἐάσης

7 αὐτῶν ἐπιμεληθέντα. ἂν δ' οὖν τις καὶ κακὸς καὶ ἀχάριστος γέ-
νηται, μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπιτρέψῃς ἕξ οὗ δεινόν τι δοῦσαι
δυνήσεται· καὶ γε καὶ ὡς ρεοχιώσῃ τι, καὶ ἐλεγχθήτω καὶ κολα-
σθήτω. μὴ γὰρ δὴ φοβηθῇς ὅτι σε αἰτιώσεται τις ἐπὶ τούτῳ, ἂν
8 γε πάνθ' ὅσα εἴρηκα πράττης. σὺ μὲν γὰρ οὐδὲν ἁμαρτήσῃ τὸν
ἀδικήσαντα τιμωρησάμενος, ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἱατρὸς καύσας τινὰ καὶ
τεμνών· ἐκεῖνον δὲ δὴ πάντες δικαιοῦσιν, ὅτι καὶ τροφῆς καὶ
παιδείας τῆς αὐτῆς τοῖς ἄλλοις μετασχὼν ξεβούλευσέ σοι.

περὶ μὲν οὖν τοὺς βουλευτὰς τοὺς τε ἱππέας ταῦτα γιγνέσθω·
27 τοὺς δὲ δὴ στρατιώτας ἀθανάτους, ἔκ τε τῶν πολιτῶν καὶ τῶν
ἐπηκόων τῶν τε συμμάχων, τῇ μὲν πλείους τῇ δ' ἐλάττους, καθ'
ἐκαστον ἔθνος, ὅπως ἂν ἡ χρεῖα τῶν πραγμάτων ἀπαιτῇ, τρέφεσθαι
2 προσήκει, καὶ αὐτοὺς αἰεὶ τε ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι καὶ τὴν ἄσκησιν
τῶν πολεμικῶν διὰ παντὸς ποιεῖσθαι δεῖ, χειμαδιά τε ἐν τοῖς ἐπι-
καιροτάτοις χωρίοις κατεσκευασμένους καὶ χρόνον τακτὸν στρατεο-
μένους, ὥστε τι αὐτοῖς καὶ πρὸ τοῦ γήρως τῆς ἡλικίας περιεῖναι.
3 οὔτε γὰρ ἐπὶ τῶν καιρῶν βοηθείαις τισὶν ἔτι χρῆσθαι δυνάμεθα,
αὐτοὶ τε τοσοῦτον ἀπὸ τῶν τῆς ἀρχῆς ἐσχατιῶν ἀπηρτημένοι καὶ
πολεμίους ἐκασταχόθι προσοικοῦντας ἔχοντες· ἅντε ἐπιτρέψωμεν
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἡλικίᾳ οὔσι καὶ τὰ ὅπλα κεκτῆσθαι καὶ τὰ ἐμπο-
λέμια ἀσκεῖν, στύσεις καὶ πόλεμοι ἀπ' αὐτῶν ἐμφύλιοι αἰεὶ γενήσονται.
4 καὶ μέντοι καὶ κωλύσαντές σφας ταῦτα ποιεῖν ἔπειτα συμμαχίας
τινὸς παρ' αὐτῶν δεηθῶμεν, κινδυνεύσομεν ἀπείροις τε καὶ ἀγν-
μύστοις στρατιώταις αἰεὶ χρώμενοι. διὰ μὲν δὴ ταῦτα γνώμην
ποιοῦμαι τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἄνευ τε ὅπλων καὶ ἄνευ τειχῶν
ζῆν, τοὺς δὲ ἐρρωμενεστάτους καὶ βίον μάλιστα δεομένους κατα-
5 λέγεσθαι τε καὶ ἀσκεῖν. αὐτοὶ τε γὰρ ἄμεινον πολεμήσουσι τούτῳ
μόνῳ τῷ ἔργῳ σχολάζοντες, καὶ οἱ λοιποὶ ῥᾶον γεωργήσουσι καὶ
ναυτιλοῦνται τὰ τε ἄλλα τὰ τῇ εἰρήνῃ προσήκοντα πράξουσιν μήτε
ἐκβοηθεῖν ἀναγκαζόμενοι καὶ προφύλακας σφῶν ἑτέρους ἔχοντες,
τό τε ἀκμαιότατον καὶ ἰσχυρότατον καὶ ἐκ ληστείας μάλιστα ζῆν
ἀναγκαζόμενον ἀλύπως τραφήσεται, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν ἀκινδύνως
βιώσεται.

28 πόθεν οὖν χρήματα καὶ ἐς τούτους καὶ ἐς τὰ ἄλλα τὰ ἀναγ-
καίως ἀναλωθησόμενα ἔσται; ἐγὼ καὶ τοῦτο διδάξω, σμικρὸν ἐκεῖνο
ὑπειπὼν, ὅτι καὶ δημοκρατηθῶμεν, πάντως πον χρημάτων δεηθη-
σόμεθα· οὐ γὰρ οἶόν τε οὐτ' ἄνευ στρατιωτῶν ἡμᾶς σώζεσθαι οὐτ'
2 ἄμισθί τινας στρατεύεσθαι. μὴ οὖν ὡς καὶ τῇ μοναρχίᾳ μόνη τῆς
ναγκαίας τῶν χρημάτων ἀθροίσεως προσηκούσης βαρυνώμεθα,
ἥδ' δι' αὐτὴν καὶ ἀπ' ἐκείνης ἀποτρεπώμεθα, ἀλλ' ὡς καὶ πάντως

ἀναγκαῖον ὃν ἡμῖν, ὅπως ποτ' ἂν πολιτευώμεθα, καὶ ἀργυρίζεσθαι
τινα, οὕτω βουλευώμεθα. φημί τοίνυν χρῆναι σε πρῶτον μὲν ἅπαν- 3
των τὰ κτήματα τὰ ἐν τῷ δημοσίῳ ὄντα (πολλὰ δὲ ταῦτα ὁρῶ διὰ
τοὺς πολέμους γεγονότα) πωλῆσαι, πλὴν ὀλίγων τῶν καὶ πάνν χρη-
σίμων σοι καὶ ἀναγκαίων, καὶ τὸ ἀργύριον τοῦτο πᾶν ἐπὶ μετρίοις 4
τισὶ τόκοις ἐκδανῆσαι. οὕτω γὰρ ἢ τε γῆ ἐνεργὸς ἔσται, δεσπόταις 4
αὐτοῦργοις δοθεῖσα, καὶ ἐκεῖνοι ἀφορμὴν λαβόντες εὐπορώτεροι
γενήσονται, τό τε δημόσιον διαρκῆ καὶ ἀθάνατον πρόσδορον ἔξει.
εἴτα συλλογίσασθαι ταῦτά τε καὶ τᾶλλα ὅσα ἔκ τε μεταλλείας καὶ
εἰ δὴ ποθεν ἄλλοθεν βεβαίως δύναται προσίεναι, καὶ μετὰ τοῦτο 5
ἀντιλογίσασθαι μὴ μόνον τὰ στρατιωτικὰ ἀλλὰ καὶ τᾶλλα πάντα
δι' ὧν πόλις καλῶς οἰκεῖται, καὶ προσέτι καὶ ὅσα ἔς τε τὰς αἰγυ-
πίους στρατείας καὶ ἔς τὰ λοιπὰ ὅσα εἴωθεν ἐπὶ καιροῦ συμβαίνειν,
ἀναγκαῖον ἔσται δαπανᾶσθαι· καὶ τούτον πρὸς πᾶν τὸ λείπον φό- 6
ρον τε ἐπιτάξαι πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ἐπικαρπῖαν τινὰ τῷ κεκτημένῳ
αὐτὰ παρέχουσι, καὶ τέλη καταστήσῃ παρὰ πᾶσιν ὧν ἄρχομεν.
καὶ γὰρ καὶ δίκαιον καὶ προσήκον ἔστι μηδὲν αὐτῶν ἀτελῆ εἶναι,
μὴ ἰδιώτην, μὴ δῆμιον, ἅτε καὶ τῆς ὠφείλειας τῆς ἀπ' αὐτῶν ὁμοίως
τοῖς ἄλλοις ἀπολαύουσας. καὶ σφῶν ἐκλογέας τοὺς ἐπιτροπεύσον- 7
τας ἐκασταχόθι ποιῆσαι, ὥστε αὐτοὺς πᾶν τὸ τῷ τῆς ἐπιτροπείας
αὐτῶν χρόνῳ προσήκον ἐξ ἀπασῶν τῶν προσόδων ἐσπράττειν. τοῦτο
γὰρ καὶ ἐκείνοις ῥῶν τὴν ἐσπραξίν ποιήσει καὶ τοῖς διδοῦσιν τι
ὠφέλειαν οὐκ ἐλαχίστην παρέξει· λέγω δὲ τὸ κατ' ὀλίγον σφᾶς ἐν 8
ταῖς τάξεσιν ὅσα ὀφείλουσιν ἐσφέρειν, καὶ μὴ, βραχὺν ῥαθυμῆσαν-
τας χρόνον, ἐπιζεφυλαιωθέντα πάντα ἐσάπαξ ἀπαιτεῖσθαι.

καὶ οὐκ ἄγνοῶ μὲν ὅτι τινὲς τῶν τε φόρων καὶ τῶν τελῶν κα- 29
θισταμένων ἀχθεσθήσονται· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο οἶδα ὅτι, ἂν μῆτε
προσεπηρεάζωνται καὶ τῷ ἔργῳ πεισθῶσιν ὅτι πάντα ταῦτα καὶ
ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σφῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ τὰ λοιπὰ ἀδεῶς καρποῦ-
σθαι συννεοίσουσιν, καὶ προσέτι τὰ πλείω αὐτῶν οὐχ ἕτεροί τινες 2
ἀλλ' αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἄρχοντες οἱ δὲ ἐπιτροπεύοντες οἱ δὲ στρα-
τεύμενοι, λήψονται, καὶ πάνν πολλὴν χάριν εἶσονται σοι, βραχέα
ἀπὸ πολλῶν ὧν ἂν μηδὲν ἐπηρεαζόμενοι καρπῶνται διδόντες, ἄλλως
τε καὶ ὁρῶσί σε σωφρόνως τε διαιτώμενον καὶ μηδὲν μάτην παρα-
ναλίσκοντα. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἰδῶν σε πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα φειδωλό- 3
τατον πρὸς δὲ τὰ κοινὰ ἀφειδέστατον ὄντα, ἐθελοντὶ συντελέσειέ τι,
καὶ ἀσφάλειαν καὶ εὐπορίαν ἑαυτοῦ τὸ σὲ πλουτεῖν εἶναι νομίζων;

χρήματα μὲν δὴ καὶ πάνν πολλὰ ἐκ τούτων ὑπάρξειεν ἂν· τὰ 30
δὲ δὴ λοιπὰ τόνδε τὸν τρόπον διοικεῖν σοι παραιῶ. τὸ μὲν αὖτον
τοῦτο καὶ κατακόσμι πάσῃ πολυτελείᾳ καὶ ἐπιλάμπρυνε παντὶ εἶδει

παρηγύρεων· προσήκει τε γὰρ ἡμῶς πολλῶν ἄρχοντας ἐν πᾶσι πάν-
 των ὑπερέχειν, καὶ φέροι πως καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τε τοὺς συμ-
 2 μάχους αἰδῶ καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους κατάπληξιν. τὰ δὲ δὴ τῶν
 ἄλλων ὧδε διέπε. πρῶτον μὲν οἱ δῆμοι μήτε κύριοί τινος ἔστωσαν
 μήτε ἐς ἐκκλησίαν τὸ παράπαν φοιτάτωσαν· οὔτε γὰρ ἀγαθὸν
 οὐδὲν φρονήσειαν ἂν καὶ συχνὰ ἂν αἰετάρησιαν. ὅθεν οὐδὲ τὸν
 παρ' ἡμῖν δῆμον οὔτε ἐς δικαστήριον οὔτε ἐς ἀρχαιρεσίας, οὔτε ἐς
 ἄλλον τινὰ τοιοῦτον σύλλογον ἐν ᾧ τι καὶ χρηματισθῆναι δεῖ, συ-
 3 νέναι φημι χοῖναι. ἔπειτα δὲ μήτ' οἰκοδομημάτων πλήθεσιν ἢ
 καὶ μεγέθεσιν ἐπὲρ τὰναγκαῖα χρήσθωσαν, μήτ' ἀγῶνων πολλῶν
 καὶ παντοδαπῶν ἀναλώμασι δαπανάσθωσαν, ἵνα μήτε σπονδαῖς
 4 ματαίαις ἐκτρέχωνται μήτε φιλοτιμίαις ἀλόγοις πολεμῶνται. ἐχέ-
 τωσαν μὲν γὰρ καὶ παρηγύρεις καὶ θεωρίας τινάς, χωρὶς τῆς ἵππο-
 δρομίας τῆς παρ' ἡμῖν ποιουμένης, μὴ μέντοι ὥστε καὶ τὸ δημόσιον
 ἢ καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους λυμάνεσθαι, ξέρον τέ τινα ἀναγκάζεσθαι
 παρ' αὐτοῖς καὶ ὀτινὼν ἀναλίσκειν, καὶ σίτησιν ἀθάνατον πᾶσιν
 5 ἀπλῶς τοῖς ἀγῶνά τινα νικήσασιν δίδοσθαι. τοὺς τε γὰρ εὐπόρους
 ἀλόγον ἔστιν ἔξω τι τῶν πατρίδων ἀναγκαστοὺς δαπανᾶν, καὶ τοῖς
 ἀγωνισταῖς ἀπόχρη τὰ ἄθλα τὰ παρ' ἐκάστοις τιθέμενα, χωρὶς ἢ
 εἴ τις αὐτῶν Ὀλύμπια ἢ Πύθια ἢ τινα ἐνταῦθα ἀγῶνα ἀνέλοιτο·
 6 τοὺς γὰρ τοιοῦτους μόνους σιτεῖσθαι δεῖ, ἵνα μήτε αἱ πόλεις μάτην
 ἐπιτρέβωνται μήτε ἔξω τις τῶν ἀξιονίκων ἀσκή, δυνάμενος ἄλλο
 τι χρησιμώτερον καὶ ἐαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ μετιέναι. περὶ μὲν οὖν
 7 τούτων ταῦτα γινώσκω, τὰς δ' ἵπποδρομίας τὰς ἄνευ τῶν γυμνι-
 κῶν ἀγῶνων ἐπιτελουμένας οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν ἄλλη τι πύλιν ποιεῖν
 ἐπιτρέπειν, ὅπως μήτε χρήματα παμπληθῆ εἰκῇ παραπολλύηται
 μήθ' οἱ ἄνθρωποι κακῶς ἐκμαίνωνται, καὶ τὸ μέγιστον, ἵνα οἱ
 8 στρατευόμενοι τοῖς ἀρίστοις ἵπποις ἀφθόνως χρῆσθαι ἔχωσιν. τοῦτο
 μὲν δὴ διὰ ταῦτα ἀπαγορεύω παντάπασιν μηδαμῶδι ἄλλοθι πλην
 ἐνταῦθα γίνεσθαι, τὰ δὲ δὴ λοιπὰ ἐμετρίασα, ἵν' εὐδαπάνους τὰς
 ἀπολαύσεις καὶ τῶν θεωρημάτων καὶ τῶν ἀκουσμάτων ὥς ἕκαστοι
 9 ποιοῦμενοι καὶ σωφρονέστερον καὶ ἀστασιαστότερον διάγωσιν. μήτε
 δὲ νομίσματα ἢ καὶ σταθμὰ ἢ μέτρα ἰδίᾳ τις αὐτῶν ἐχέτω, ἀλλὰ
 τοῖς ἡμετέροις καὶ ἐκεῖνοι πάντες χρῆσθωσαν· μήτε πρεσβείαν
 τινὰ πρὸς σέ, πλην εἰ προῦμά τι διαγνώσεως ἐχόμενον εἴη, πεμπέ-
 τωσαν, ἀλλὰ τῷ τε ἄρχοντί σφιν δηλοῦντωσαν ὅσα βούλονται,
 καὶ δι' ἐκείνου σοι τὰς ἀξιώσεις, ὅσας ἂν δοκιμάσῃ, προσφερέτω-
 10 σαν. οὕτω γὰρ οὐτ' ἀναλώσουσί τι οὐτ' ἀσχερῶς διαπραΰνεται,
 ἀλλ' ἀκεραίους τὰς ἀποκρίσεις ἄνευ δαπάνης ἢ καὶ πραγματείας
 τινὸς λήψονται.

καὶ μέντοι καὶ τἄλλα ὧδ' ἂν μοι δοκεῖς ἄριστα διατάξαι, ἂν 31
 πρῶτον μὲν τὰς πρεσβείας τὰς τε παρὰ τῶν πολεμίων καὶ τὰς
 παρὰ τῶν ἐνσπόνδων καὶ βασιλέων καὶ δήμων ἀφικνουμένας ἐς τὸ
 συνέδριον ἐσάγῃς (τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ σεμνὸν καὶ ἀξιόλογόν ἐστι
 τό τε τὴν βουλὴν πάντων κυρίαν δοκεῖν εἶναι, καὶ τὸ πολλοὺς τοὺς
 ἀντιπάλους τοῖς ἀγνωμονοῦσιν αὐτῶν φαίνεσθαι), ἔπειτα δὲ ἂν 2
 πάντα τὰ νομοθετούμενα δι' αὐτῶν ποιῇ, καὶ μηδὲν τὸ παρόπαν
 ἄλλο ἐπὶ πάντας ὁμοίως φέρῃ πλὴν τῶν ἐκείνης δογματῶν· οὕτω
 γὰρ τό τε ἀξίωμα τὸ τῆς ἀρχῆς μᾶλλον ἂν βεβαιῶτο, καὶ τὰ δι-
 καιώματα τὰ ἐκ τῶν νόμων καὶ ἀναμφίλογα καὶ διὰ δὴλα πᾶσιν
 ἅμα γίγνοιτο. τρίτον, ἂν τοὺς τε βουλευτὰς τοὺς ἐκ τῆς γερονσίας 3
 καὶ τοὺς παῖδας τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν, ἂν ποτέ τινα αἰτίαν βα-
 ρυτέραν, ὥστε τὸν ἁλόντα σφῶν ἀτιμίαν ἢ φυγὴν ἢ καὶ θάνατον
 ὀφείλῃν, λάβωσιν, ὑπὸ τε τὸ βουλευτήριον ὑπάρχῃς μηδὲν προκα-
 ταγνούς, καὶ ἐκείνῃ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτῶν διαψήφισιν ἀκέραιον 4
 ἐπιτρέψῃς, ἵν' οἱ τε ἀδικοῦντές τι ἐν πᾶσι τοῖς ὁμοτίμοις ἐλεγχόμε-
 νοι κολάζωνται χωρὶς τοῦ σοῦ φθόρου, καὶ οἱ ἄλλοι ταῦθ' ὀρῶντες
 βελτίους γίγνωνται φόβῳ τοῦ μὴ καὶ αὐτοὶ ἐκδημοσιενθῆναι. καὶ 5
 ταῦτα μέντοι περὶ ἐκείνων τῶν ἀδικημάτων, περὶ ὧν οἱ τε νόμοι
 κεῖνται καὶ αἱ κρίσεις αἱ κατ' αὐτοὺς γίγνονται, λέγω. τὸ γὰρ ὅτι
 τις ἑλοιδόρησέ σε ἢ καὶ ἑτερόν τι ἀνεπιτήδειον εἶπε, μήτε ἀκούσης
 ποτέ κατηγοροῦντός τινος μήτε ἐπεξέλθῃς. ἀσχυρὸν μὲν γὰρ τὸ 6
 πιστεύειν ὅτι τις μήτε τι ἀδικοῦντά σε καὶ εὐεργετοῦντα πάντας
 προσηλάκισεν, καὶ μόνοι τοῦτο ποιοῦσιν οἱ κακῶς ἄρχοντες· ἐκ γὰρ
 τοῦ συνειδότης καὶ τὸ πιστὸν τῶν λεγομένων εἰρησθαι τεκμαίρον-
 ται· δεινὸν δὲ καὶ τὸ χαλεπαίνειν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις, ἃ εἰ μὲν ἀληθῆ 7
 εἴη, κρεῖττόν ἐστι μὴ ποιεῖν, εἰ δὲ ψευδῆ, μὴ προσποιεῖσθαι, ὥς
 πολλοὶ γε ἤδη διὰ τοῦτον πολὺ πλείω καὶ χαλεπώτερα λογοποιοῖσθαι
 καθ' ἑαυτῶν ἐποίησαν. περὶ μὲν οὖν τῶν λόγων τι προσηλακίζειν 8
 αἰτιαζομένων ταῦτ' ἐγὼ φρονῶ· κρεῖττω τε γὰρ καὶ ὑψηλότερον
 πάσης ὕβρεως εἶναι σε χρή, καὶ μηδ' ἐς ἔννοιάν ποτε μήτε αὐτὸν
 ἀφικνεῖσθαι μήτε τοὺς ἄλλους προάγειν ὅτι δύναται τις ἀσελγῆναι
 τι ἐς σέ, ἵν' ὥς περὶ τῶν θεῶν, οὕτω καὶ περὶ σοῦ φρονῶσιν ὅτι 9
 σεπτὸς εἶ. ἂν δὲ δὴ τις ἐπιβουλεύειν σοι αἰτίαν λάβῃ (γένοιτο 9
 γὰρ ἂν τι καὶ τοιοῦτον), αὐτὸς μὲν μηδὲν περὶ ἐκείνου τι μήτε
 δικάσης μήτε προδιαγνής (ἄτοπον γὰρ τὸν αὐτὸν καὶ κατήγορον
 καὶ δικαστὴν γίγνεσθαι), ἐπὶ δὲ δὴ τὴν βουλὴν αὐτὸν ἀγαγὼν ἀπο-
 λογήσασθαι τε ποιήσῃ, κῶλασον μετριάσας ὥς οἶόν

10 τ' ἐστὶ τὸ τιμώρημα, ἵνα καὶ πιστευθῇ τὸ ἀδίκημα. χαλεπώτατα γὰρ οἱ πολλοὶ πείθονται ὅτι τις ἄοπλος ὢν ἐπιβουλεύει τῷ ὀπλισμένῳ· καὶ μόνως ἂν οὕτως αὐτῶν τύχοις, εἰ μήτε πρὸς ὁργὴν μήτ' ἀνηκέστως, ἐφ' ὅσον γε καὶ ἐνδέχεται, τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ ποιοῖτο. λέγω δὲ ταῦτα χωρὶς ἢ εἴ τις στράτευμά τι ἔχων ἀντικρυς ἐπανασταίῃ· οὐδὲ γὰρ δικάζεσθαι τὸν τοιοῦτόν ποιν προσήκεν, ἀλλ' ἐν πολεμίου μοίρᾳ κολάζεσθαι.

32 ταῦτά τε οὖν οὕτω, καὶ τἄλλα τὰ πλείστα καὶ μέγιστα τῶν τῷ δημοσίῳ προσηκόντων, τῇ γερονσίᾳ ἀνατίθεται· τὰ τε γὰρ κοινὰ κοινῶς διοικεῖσθαι δεῖ, καὶ ἐστὶ πον πᾶσιν ἀνθρώποις ἔμφυτον καὶ τὸ χαίρειν ἐφ' οἷς ἂν παρὰ τοῦ κρείττονος ὥς καὶ ἰσότημοι αὐτῷ ὄντες ἀξιοθῶσι, καὶ τὸ πάντα τὰ μετὰ σφῶν τινὶ γνωσθέντα καὶ 2 ἐπαυεῖν ὥς οἰκεῖα καὶ ἀγαπᾶν ὥς ἀδελφεα. ἐς μὲν οὖν τὸ βουλευτήριον τὰ τοιαῦτα ἐσφένεσθαι φημι χορῆναι, καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων πάντας ὁμοίως τοὺς παρόντας γνώμην διδόναι, ὅταν δὲ δὴ κατηγορεῖται τις αὐτῶν, μὴ πάντας, πλὴν ἂν τις ἢ μηδέπω βου- 3 λέει ἢ καὶ ἐν τοῖς τεταμεινκόσιν ἔτι ὢν κρίνεται. ἄτοπον γὰρ τὸν μηδέπω δεδημαρχηκότα ἢ ἡγορανομηκότα ψῆφον κατὰ τινος τῶν τοιούτων φέρειν, ἢ νῆ Δία τοῦτων τινὰ κατὰ τῶν ἐστρατηγηκότων, ἢ καὶ ἐκείνων κατὰ τῶν ὑπατευκότων. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐπὶ πάντας τὴν τοῦ τι ἀποφῆνασθαι ἐξουσίαν ἐχέτωσαν, οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τε τοὺς ὁμοίους καὶ ἐπὶ τοὺς ὑποδεεστέρους.

33 δικάζει δὲ καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ τὰ τε ἐφέσιμα καὶ τὰ ἀναπόμνημα, ὅσα ἂν παρὰ τε τῶν μεζόνων ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων, τοῦ τε πολιάρχου καὶ τοῦ ὑποτιμητοῦ καὶ τῶν ἐπύρχων τοῦ τε τὸν οἶτον ἐπισκοποῦντος καὶ τοῦ νυκτοφυλακοῦντος, ἀφικνῆται· μήτε γὰρ αὐτόδικος μήτ' αὐτοτελής οὕτω τις τὸ παράπαν ἔστω 2 ὥστε μὴ οὐκ ἐφέσιμον ἀπ' αὐτοῦ δίκην γίνεσθαι. ταῦτά τε οὖν κρίνει, καὶ περὶ τῶν ἱππέων τῶν τε ἑκατοντάρχων τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου καὶ τῶν ἰδιωτῶν τῶν πρώτων, ὅταν περὶ θανατώσεως ἢ καὶ αἰτιμίας τινὸς ἀγωνίζονται. σοὶ γὰρ δὴ τὰ τοιαῦτα μόνῳ προσκεῖσθαι, καὶ μηδεὶς ἄλλος περὶ αὐτῶν αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, δι' ἅπερ 3 εἶπον, δικάζετω. μετὰ γὰρ δὴ σοῦ αἰεὶ μὲν οἱ ἐντιμώτατοι καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἤδη δὲ καὶ ἕτεροί τινες ἐκ τε τῶν ὑπατευκότων καὶ ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων ἄλλοι ἄλλοτε διαγινωσκέτωσαν, ἵνα σὺ τε τοὺς τρόπους αὐτῶν ἀκριβέστερον ἐν τούτῳ προκαταμανθάνων ὁρθῶς σφίσιν ἔχῃς χρῆσθαι, καὶ ἐκεῖνοι προ- συγγιγνώμενοι τοῖς τε ἡθροῖσι καὶ τοῖς βουλευμασί σου οὕτως ἐς τὰς

τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίας ἐξίωσιν. τὰς μέντοι γνώμης αὐτῶν μὴ φα- 4
νερώς, ὅσαι γε καὶ ἐπισκέψεως ἀκριβεστέρας δέονται, διαπυνθάνου,
ἵνα μὴ τοῖς προήκουσί σφιν ἐφεπόμενοι κατοκνῶσι παρορτησάμενοι,
ἀλλ' ἐς γραμματεῖα γραφομένας, οἷς αὐτὸς μόνος ἐντυχόν, ὑπὲρ
τοῦ μηδενὶ ἄλλῳ ἐκδήλους αὐτὰς γίνεσθαι, εὐθέως αὐτὰς ἀπα-
λείφεσθαι κέλευε· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὴν ἐκάστον γνώμην δια-
κριβώσεις, εἰ ἀνέλεχτον αὐτὴν παρὰ τοῖς ἄλλοις πιστεύσειαν
ἔσεσθαι. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τὰς δίκας τὰς τε ἐπιστολὰς καὶ τὰ 5
ψηφίσματα τῶν πύλων τὰς τε τῶν ἰδιωτῶν ἀξιώσεις, καὶ ὅσα ἄλλα
τῇ τῆς ἀρχῆς διοικήσει προσήκει, συνεργούς τέ τινας καὶ ὑπηρέτας
ἐκ τῶν ἱππέων ἔχε· ῥᾶν τε γὰρ οὕτως ὥς ἕκαστα διαχωρήσει, καὶ
σὺ οὐτ' αὐτογνώμων σφαλῇ οὐτ' αὐτοεργῶν ἐκκαμῇ. τὴν τε 6
παρορσίαν παντὶ τῷ βουλομένῳ καὶ ὁτιοῦν συμβουλευσά σοι μετ'
ἀδελφας νέμε· ἄντε γὰρ ἀρεσθῇς τοῖς λέγεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, πολλὰ
ὠφελήσῃ, ἄντε καὶ μὴ πεισθῇς, οὐδὲν βλαβήσῃ. καὶ τοὺς μὲν 7
τυχόντας τῆς γνώμης καὶ ἐπαίνει καὶ τίμα (τοῖς γὰρ ἐκείνων ἐξεν-
ρήμασιν αὐτὸς ἐδοκιμήσεις), τοὺς δ' ἁμαρτόντας μὴτ' αἰτιώσῃς
ποτέ μὴτ' αἰτιάσῃ· τὴν γὰρ διάνοιαν αὐτῶν δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' οὐ
τὴν οὐκ ἐπιτυχίαν μέμψασθαι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν πο- 8
λεμικῶν φύλαττε, καὶ μὴτε ἐπὶ δυστυχίᾳ ἀκουσίῳ χαλεπήνῃς τινὶ
μὴτε ἐπ' εὐτυχίᾳ φθονήσῃς, ἵνα καὶ προθύμως καὶ ἡδέως πάντες
ὑπὲρ σοῦ κινδυνεύσωσι, πιστεύοντες ὅτι οὔτε πταίσαντές τι κολα-
σθήσονται οὔτε κατορθώσαντες ἐπιβουλευθήσονται. πολλοὶ γοῦν 9
τὸν παρὰ τῶν τῷ κράτος ἐχόντων φθόρον φοβούμενοι σφαλῇναι τι
μᾶλλον ἢ καταπρᾶξαι προείλοντο, καὶ τούτου τὸ μὲν ἀσφαλές αὐτοὶ
ἔσχον, τὸ δὲ δὴ ζημίωμα ἐκείνοις προσετέθειραν. ὥστε αὐτὸς τὸ
πλεῖον ἀπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως καὶ τῶν χειρόνων καὶ τῶν ἀμεινόνων
ἀπολαύσων, μηδέποτε ἐθελήσῃς λόγῳ μὲν ἄλλοις ἔργῳ δὲ σπαντῶ
φθονῆσαι.

πάνθ' ὅσα τοὺς ἀρχομένους καὶ φρονεῖν καὶ πράττειν βούλει, 34
καὶ λέγε καὶ ποιεῖ. οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον παιδεύσεις αὐτοὺς ἢ
ταῖς ἐκ τῶν νόμων ἀνάγκαις δειματώσεις· τὸ μὲν γὰρ ζῆλον τὸ
δὲ φόβον ἔχει, καὶ ῥᾶν τις μιμεῖται τὰ κρείττω, ὁρῶν ἔργῳ γιγνώ-
μενα, ἢ φυλάττεται τὰ χείρω, ἀκούων λόγῳ κεκωλυμένα. καὶ αὐτὸς 2
μὲν ἀκριβῶς πάντα πράττει, μηδεμίαν συγγνώμην ἑαυτῷ νέμων,
ὥς γε καὶ εὖ εἰδὼς ὅτι παραχρῆμα πάντες καὶ ὅσα ἂν εἴπῃς καὶ
ὅσα ἂν ποιήσῃς μαθήσονται. καθάπερ γὰρ ἐν τινὶ τῆς ὅλης οὐ-
κουμένης θεάτρῳ ζῆσῃ, καὶ οὐχ οἷόν τέ σοι ἔσται οὐδὲ βραχέτατον

- ³ ἁμαρτύνοντι διαλαθεῖν· οὔτε γὰρ κατὰ μόνας ποτὲ ἀλλὰ καὶ μετὰ
 συγχρῶν αἰεὶ τι πράξεις, καὶ πολυπραγμονοῦσί πως τὰ ὑπὸ τῶν ἁρ-
 χόντων γιγνόμενα καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἥδιστα, ὥστ' ἂν ἅπας κατα-
 μάθωσί σε ἄλλα μὲν αὐτοῖς προαγορεύοντα ἄλλα δὲ αὐτὸν ποιοῦντα,
⁴ οὐ τὰς ἀπειλὰς σου φοβηθήσονται ἀλλὰ τὰ ἔργα μιμήσονται. τὸν
 δὲ δὴ τῶν ἄλλων βίον ἐπισκόπει μὲν, μὴ μέντοι καὶ χαλεπῶς ἐξέ-
 ταξε, ἀλλ' ὅσα μὲν ἂν ὑφ' ἐτέρων τινῶν ἐσάγηται, χρῶνέ, ὅσα δ' ἂν
 ὑπὸ μηδενὸς αἰτιάξηται, μηδὲ προσποιοῦ εἰδέναι, ἔξω τῶν ἐς τὸ
⁵ δημόσιον πλημμελουμένων. ταῦτα μὲν γὰρ τῆς προσηκούσης ἐπι-
 στροφῆς, καὶ μὴδεὶς ἐγκαλῇ, τυγχάνειν ὀφείλει· τὰ δὲ ἄλλα τὰ
 ἰδιωτικὰ ἴσθι μὲν, ἵνα μὴ καὶ σφαλῆς ποτὲ ἀνεπιτηδέω τινὶ ὑπη-
⁶ ρέτῃ πρὸς τι χρησάμενος, μὴ μέντοι καὶ ἐξέλεγε. πολλὰ γὰρ ἢ
 φύσις καὶ παρὰ τὸν νόμον πολλοὺς ἁμαρτάνειν ἐξάγει, οἷς ἂν μὲν
 ἀκριβῶς τις ἐπεξίη, ἢ τινα ἢ οὐδένα ἂν αὐτῶν ἀτιμώρητον κατα-
 λίποι, ἂν δ' ἀνθρωπίνως τὸ ἐπιεικὲς τῷ νενομισμένῳ παραμυγνῇ,
⁷ τάχ' ἂν καὶ σωφρονίσειεν αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ νόμος, καίτοι ἰσχυρὰ
 τὰ κολάσματα ἀναγκαίως ποιούμενος, οὐ δύναται τῆς φύσεως αἰεὶ
 κρατεῖν· τῶν δ' ἀνθρώπων τινὲς λανθάνειν μὲν δόξαντες ἢ καὶ
 μετρίως πως νοουθετηθέντες ἀμείνους γίγνονται, οἱ μὲν αἰσχυρόμενοι
⁸ ἐλεγχθῆναι οἱ δὲ αἰδοῦμενοι πάλιν σφαλῆναι, φανερωθέντες δὲ καὶ
 ἀπερυνθριάσαντες ἢ καὶ πέρα τοῦ μετρίου κολασθέντες τὰ τε νενο-
 μισμένα πάντα συγχέουσι καὶ καταπατοῦσι, καὶ μόναις ταῖς τῆς
 φύσεως ὁρμαῖς δουλεύουσιν. καὶ τούτου οὔτε τὸ πάντας αὐτοὺς
 κολάζειν ῥάδιον, οὔτε τὸ περιορᾶν φανερῶς τινὰς ἀσελγαίνοντας
 εὐπρεπὲς γίγνεται.
⁹ τὰ μὲν δὴ οὖν ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων τοῦτόν σοι τὸν
 τρόπον, πλὴν τῶν πάντῃ ἀνηκέστων, μεταχειρίζεσθαι παραινῶ, τὰ
 δ' ὀρθῶς ὑπ' αὐτῶν γιγνόμενα καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων
 τιμᾶν· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ποιήσεις αὐτοὺς τῶν τε χειρόνων
 ἀπέχεσθαι, τῇ φιλανθρωπίᾳ, καὶ τῶν βελτιόνων ἐφίεσθαι, τῇ με-
¹⁰ γαλοδωρίᾳ. μὴ γὰρ τοι καταδείξης μήθ' ὅτι ἐπιλείπει σέ ποτε ἢ
 χρήματα ἢ τὰλλα οἷς τοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἀμείβῃ (πολὺ γὰρ
 μᾶλλον ἔγωγε ἐλάττους αὐτῶν τοὺς εὖ τι παθεῖν ἀξίους οἶμαι γε-
 νήσεσθαι, τοσαύτης σοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντος), μήθ' ὅτι
¹¹ τινὲς εὐεργετηθέντες ἀχαρίστως τι πράξουσιν· οὐδὲν γὰρ οὕτω καὶ
 δούλοι καὶ οἰκειοῦνται τινα, καὶ ἀλλότριος καὶ ἐχθρὸς ὢν τύχῃ, ὥς
 τὸ μήτ' ἀδικεῖσθαι καὶ προσέτι καὶ εὖ πάσχειν.
³⁵ πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἄλλους οὕτω σοι προσφέρεσθαι γνώμην

δίδωμι· σαντῶ δὲ δὴ μήτε ἕξαιλλόν τι μήθ' ὑπερήφανον μήτε παρὰ
 τῶν ἄλλων μήτε παρὰ τῆς βουλῆς ἢ ἔργῳ ἢ καὶ λόγῳ δοθὲν περιί-
 δης. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις κόσμον ἢ παρὰ σοῦ τιμὴ φέρει, σοὶ δ' ἂν
 αὐτῷ μείζον μὲν τῶν ὑπαρχόντων οὐδὲν ἂν δοθείη, ὑποψία δ' ἂν
 κιβδηλίας πολλὴ προσγένοιτο· καὶ γὰρ τοι τῶν μὲν ἄλλων οὐδείς
 ἐκὼν τοιοῦτό τι τῷ κρατοῦντι ψηφίζεσθαι δοκεῖ, πάντα δὲ δὴ τις
 αὐτὰ αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ λαμβάνων οὐχ ὅσον οὐκ ἔπαινον ἴσχει,
 ἀλλὰ καὶ γέλωτα προσοφλισκάνει. τήν τε οὖν ἄλλην λαμπρότητα
 σαντῶ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων παρασκευάζε, καὶ εἰκόνας σου χρυσῶς
 μὲν ἢ καὶ ἀργυρῶς μηδέποτε ἐπιτρέψῃς γενέσθαι (οὐ γὰρ μόνον
 δαπανηραὶ ἀλλὰ καὶ εὐεπιβούλευτοι καὶ ὀλιγοχρόνιοι εἰσίν), ἄλλας
 δὲ ἐν αὐταῖς ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς καὶ ἀκηράτους καὶ ἀθα-
 νάτους ἕξ εὐεργεσιῶν δημιουργεῖ. μὴ μέντοι μηδὲ ναόν ποτε περιί-
 δης σαντῶ γενόμενον. μάτην γὰρ παμπληθῇ χρήματα ἐς τὰ τοιαῦτα
 ἀναλίσκονται, ἃ κρεῖττον ἐστὶν ἐς τὰ ἀναγκαῖα δαπανᾶσθαι (πλοῦτος
 γὰρ ἀκριβῆς οὐχ οὕτως ἐκ τοῦ πολλὰ λαμβάνειν ὥς ἐκ τοῦ μὴ
 πολλὰ ἀναλίσκειν ἀθροίζεται), καὶ ἐς εὐκλειαν οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν
 προσγίγνεται. ἀρετὴ μὲν γὰρ ἰσοθέους πολλοὺς ποιεῖ, χειροτονητὸς
 δ' οὐδείς πώποτε θεὸς ἐγένετο, ὥστε σοὶ μὲν ἀγαθῶν τε ὄντι καὶ
 καλῶς ἀρχοντι πᾶσα μὲν γῆ τεμένισμα ἔσται, πᾶσαι δὲ πόλεις ναοί,
 πάντες δ' ἀνθρωποὶ ἀγάλματα (ἐν γὰρ ταῖς γνώμαις αὐτῶν ἀεὶ
 μετ' εὐδοξίας ἐνιδρυθήσῃ), τοὺς δ' ἄλλως πως τὰ κράτη διέποντας
 οὐ μόνον οὐ σεμνύνει τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσιν
 ἐξαίρεθῇ, ἀλλὰ καὶ προσδιabύλλει, τρόπαιά τέ τινα τῆς κακίας
 αὐτῶν καὶ μνημεῖα τῆς ἀδικίας γιγνόμενα· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐπὶ πλεῖον
 ἀνταρξέσῃ, τοσοῦτόν μᾶλλον καὶ ἡ κακοδοξία αὐτῶν διαμένει. ὥστ' ἂν
 εἴπερ ἀθάνατος ὄντως ἐπιθυμεῖς γενέσθαι, ταῦτά τε οὕτω πράττει,
 καὶ προσέειπεν τὸ μὲν θεῖον πάντῃ πάντως αὐτός τε σέβον κατὰ τὰ
 πάτρια καὶ τοὺς ἄλλους τιμᾶν ἀνάγκαζε, τοὺς δὲ δὴ ξενητὸν τὰς τι-
 μερὶ αὐτὸ καὶ μίσει καὶ κόλαζε, μὴ μόνων τῶν θεῶν ἔνεκα, ὧν
 καταφρονήσας οὐδ' ἄλλον ἂν τινας προτιμήσειεν, ἀλλ' ὅτι καὶ καινὰ
 τινα δαιμόνια οἱ τοιοῦτοὶ ἀντεσφύροντες πολλοὺς ἀναπέθουσι ἀλ-
 λοτριονομεῖν, καὶ τούτου καὶ συνωμοσίαι καὶ συστάσεις ἐταιρεῖαι
 τε γίνονται, ἅπερ ἥκιστα μοναρχία συμφέρει. μήτ' οὖν ἀθέῳ τινὶ
 μήτε γόητι συγχωρήσῃς εἶναι. μαρτυρῶ μὲν γὰρ ἀναγκαῖα ἐστίν,
 καὶ πάντως τινὰς καὶ ἱερόπτας καὶ οἰωνιστὰς ἀπόδειξον, οἷς οἱ
 βουλούμενοί τι κοινώσασθαι συνέσονται· τοὺς δὲ δὴ μαγευτὰς πάντῃ
 οὐκ εἶναι προσήκει. πολλοὺς γὰρ πολλάκις οἱ τοιοῦτοί, τὰ μὲν τινα

4 ἀληθῆ τὰ δὲ δὴ πλείω ψευδῆ λέγοντες, νεοχμοῦν παίρουσιν. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τῶν φιλοσοφεῖν προσποιουμένων οὐκ ὀλίγοι ποιοῦσιν· διὸ καὶ ἐκείνους φυλάσσεσθαι σοὶ παραινῶ. μὴ γὰρ ὅτι καὶ Ἀρείου καὶ Ἀθηνοδώρου καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν πεπειρασαι, πίστετε καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοὺς φιλοσοφεῖν λέγοντας ὁμοίους αὐτοῖς εἶναι· μυρία γὰρ κακὰ καὶ δῆμους καὶ ἰδιώτας τὸ πρόσχημα τοῦτο προβαλλόμενοι τινες δρῶσιν.

37 τῇ μὲν οὖν γνώμῃ καὶ τῷ μηδενὸς πλείονος τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμεῖν εἰρηρικότατον εἶναι σε χορή, ταῖς δὲ παρασκευαῖς πολεμικώτατον, ὅπως μάλιστα μὲν μῆτε ἐθελήσῃ μῆτε ἐπιχειρήσῃ τις
2 ἀδικῆσαι σε, εἰ δὲ μὴ, ῥαδίως καὶ παραχορῆμα κολασθῇ. καὶ ἐπειδὴ γε ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ διὰ ταῦτα καὶ διὰ τὰλλα καὶ ὠτακουστεῖν τινὰς καὶ διοπτρεύειν πάντα τὰ τῇ ἡγεμονίᾳ σου προσήκοντα, ἵνα μηδὲν τῶν φυλακῆς τινὸς καὶ ἐπαρορθώσεως δεομένων ἀγνοῇς, μέμνησο ὅτι οὐ χορὴ πᾶσιν ὑπλῶς τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτῶν πιστεύειν, ἀλλ' ἀκριβῶς αὐτὰ διασκοπεῖν. συχνοὶ γάρ, οἱ μὲν μισοῦν-
3 τές τινας, οἱ δὲ ἐπιθυμοῦντες ὧν ἔχουσιν, ἄλλοι χαριζόμενοι τισιν, ἄλλοι χρήματα αἰτήσαντές τινας καὶ μὴ λαβόντες, ἐπηρεάζουσιν αὐτοὺς ὡς νεωτερίζοντας ἢ λέγοντας. οὐκ οὖν εὐθὺς οὐδὲ ῥαδίως προσέχειν αὐτοῖς δεῖ, ἀλλὰ καὶ πάνν πάντα διελέγχειν· βραδύνας μὲν γὰρ ἐν τῷ πιστεῦσαι τινα οὐδὲν μέγα ἀδικηθήσῃ, σπεύσας δὲ
4 τάχ' ἂν τι καὶ ἑξαμάρτοισι, ὃ μὴ δυνηθήσῃ ἀνακέσασθαι.

5 τιμῶν μὲν οὖν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τῶν ἀπελευθέρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συνόντων σοὶ καὶ δεῖ καὶ ἀναγκαῖον ἐστίν· καὶ γὰρ κόσμον καὶ ἀσφάλειάν σοι μεγάλην τοῦτο οἶσει. μὴ μέντοι καὶ ὑπερογκόν τι ἰσχυρέωσαν, ἀλλ' ἀκριβῶς πάντες σωφρονεύωσαν, ὥστε σε μη-
6 δὲν ὑπ' αὐτῶν διαβληθῆναι· πάντα γὰρ ὅσα ἂν ἢ καλῶς ἢ κακῶς πράξῃς, σοὶ προστεθήσεται, καὶ τοιοῦτος αὐτὸς ὑφ' ὑπάντων νομισθήσῃ ὅποῦ ἂν ἐκείνοις ποιεῖν ἐπιτρέπῃς.

τοὺς μὲν δὴ οὖν δυνατοὺς μὴ πλεονεκεῖν τινὰ μὴδ' αὖ συκοφαντεῖσθαι ἔα· μὴδ' ἔστω τινὶ αὐτῶν αὐτὸ τοῦτο ἔγκλημα, ὅτι
7 δύναται, καὶ μὴδὲν ἁμαρτάνῃ. τοῖς δὲ δὴ πολλοῖς ἄμυνε μὲν ἰσχυρῶς ἀδικουμένοις, μὴ πρόσεχε δὲ ῥαδίως αἰτιωμένοις, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἔργα καθ' ἑαυτὰ ἐξέταξε, μῆτε ἐς τὸ πρόεχον πᾶν ὑποπεύων
8 μῆτε τῷ καταδεεστέρω παντὶ πιστεύων. καὶ τοὺς μὲν ἐργαζομένους χρήσιμόν τέ τι τεχνωμένους τίμα, τοὺς δ' ἀργοῦντας ἢ καὶ φλαυ-
ρόν τι πραγματευομένους μίσει, ἵνα τῶν μὲν διὰ τὰς ὠφελείας

ὀργιζόμενοι, τῶν δὲ διὰ τὰς ζημίας ἀπεχόμενοι, πρὸς τε τὰ οἰκεῖα ἀμείνους καὶ πρὸς τὰ κοινὰ συμφορώτεροί σοι γίνονται.

καλὸν μὲν οὖν ἐστὶ καὶ τὸ τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἀμφισβητήματα 9
ὥς ἐλάχιστα ποιοῦντα τὰς διαλύσεις αὐτῶν ὥς τάχιστα καθιστάναι,
κάλιστον δὲ τὸ τὰς τῶν δῆμων ὁρμὰς κολοῦναι, κἂν ἐπενχόμενοί
τινα τῇ τε ἀρχῇ καὶ τῇ σωτηρίᾳ τῇ τε τύχῃ σου ἐκβιάζεσθαι τινὰς
ἢ πρᾶξαι τι ἢ ἀναλῶσαι παρὰ δύναμιν ἐπιχειρῶσι, μὴ ἐπιτρέπειν,
τάς τε ἔχθρας αὐτῶν καὶ τὰς φιλοτιμίας τὰς πρὸς ἀλλήλους παν- 10
τάπασι ἐκκόπτειν, καὶ μήτε ἐπωνυμίας τινὰς κενὰς μήτ' ἄλλο τι
ἐξ οὗ διενεχθήσονται τισιν ἐφίεναι σφίσι ποιέσθαι. ῥαδίως δέ
σοι πάντες καὶ ἐς ταῦτα καὶ ἐς τὰλλα καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πειθα-
χήσουσιν, ἂν μηδὲν παρὰ ταῦτα μηδέποτε συγχωρήσῃς τινί· ἡ γὰρ
ἀνωμαλία καὶ τὰ καλῶς πεπηγότα διαλύει. καὶ διὰ τοῦτ' οὐδ' 11
αἰτεῖν τι ἀρχήν, ὃ γε μὴ δώσεις, ἐπιτρέπειν σφίσι ὀφείλεις, ἀλλὰ
καὶ αὐτὸ τοῦτο πρῶτον ἰσχυρῶς φυλάττειν σφᾶς ἀναγκάζειν, τὸ
μηδὲν ἀξιοῦν τῶν κεκωλυμένων.

ταῦτα μὲν περὶ ἐκείνων λέγω, καθ' ἑαυτῶν δέ σοι συμβουλεύω 38
μήτ' ἀποχρήσασθαι ποτε τῇ ἐξουσίᾳ, μήτ' οἰσθῆναι μείωσιν τινὰ
αὐτῆς εἶναι ἢ μὴ πάντα ἀπαξαιπλῶς ὅσα δύνασαι καὶ ποιήσῃς·
ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον πάνθ' ὅσα ἂν βουληθῇς καὶ δυνήσῃ πρᾶξαι, τόσῳ
μᾶλλον προθυμοῦ πάνθ' ὅσα προσήκει βούλεσθαι. καὶ αἰεὶ γε αὐ- 2
τὸς παρὰ σπαντῶ ἐξέταζε, εἴτε ὀρθῶς τι ποιεῖς εἴτε καὶ μὴ, τί τε
πράττοντά σε φιλήσουσί τινες καὶ τί μὴ, ἵνα τὰ μὲν ποιῇς αὐτῶν
τὰ δ' ἐκκλίνῃς. μὴ γὰρ δὴ ἡγήσῃ δεόντως τι παρὰ τοῦτο πράτ-
τειν δόξειν, ἂν μηδενὸς αἰτιωμένου σε ἀκούσῃς· μὴδ' ἀναμείνης
οὕτω τινὰ ἐκφρονῆσαι ποτε ὥστε σοι φανερώς τι ἐξονεῖδίσαι. τοῦτο 3
μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν ποιήσειεν, οὐδ' εἰ σφόδρα ἀδίκηθῃ· πᾶν γὰρ
τοῦναντίον καὶ ἐπαινεῖν πολλοὶ ἐν γε τῷ φανερῷ τοὺς ἀδικούντας
σφας ἀναγκάζονται, ἀνταγωνιζόμενοι μὴ δοκεῖν ὀργίζεσθαι. τὸν δ'
ἄρχοντα χρὴ μὴ ἐξ ὧν λέγουσί τινες τεκμαίρεσθαι τὴν διάνοιαν
αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν φρονεῖν αὐτοὺς εἰκὸς ἐστίν.

ταῦτά σε καὶ τὰ τοιαῦτα βούλομαι πράττειν· πολλὰ γὰρ καὶ 39
παραλείπω διὰ τὸ μὴ οἶόν τε εἶναι πάντα αὐτὰ καθάπαξ συλλα-
βόντα εἰπεῖν. ἐν δ' οὖν ἐν κεφαλαίῳ καὶ κατὰ τῶν εἰρημένων καὶ
κατὰ τῶν λοιπῶν φράσω. ἂν γὰρ ὅσα ἂν ἕτερόν τινα ἄρξαντά 2
σου ποιεῖν ἐθέλῃς, ταῦτα αὐτὸς αὐτεπάγγελτος πράσσης, οὔτε
τι ἀμαρτήσῃ καὶ πάντα κατορθώσεις, καὶ τούτου καὶ ἥδιστα καὶ
ἀκινδυνότατα βιώσῃ. πῶς μὲν γὰρ οὐχ ὥς πατέρα, πῶς δ' οὐχ

ὡς σωτήρα καὶ προσόψονται σε ἅπαντες καὶ φιλήσουσιν, ὅταν σε ὁρῶσι κόσμιον εὐβόλον εὐπόλεμον εἰρηναῖον ὄντα, ὅταν μήθ' ὑβριλέης
 41 ⁴ τι μήτε πλεονεκτήης, ὅταν ἐκ τοῦ ὁμοίου σφίσι προσφέρῃ, καὶ μὴ αὐτὸς μὲν πλουτῇς τοὺς δ' ἄλλους ἀργυρολογῇς, μηδ' αὐτὸς μὲν τροφᾶς τοὺς δ' ἄλλους ταλαιπωρῇς, μηδ' αὐτὸς μὲν ἀκολασταίνῃς τοὺς δ' ἄλλους νουθετῇς, ἀλλ' ἐς πάντα δὴ πάντως δημοιοτροπώτα αὐτοῖς ᾗς; ὥστ' αὐτὸς παρὰ πάντων μέγα φylaκτήριον ἐν τῷ μηδένα ποτὲ ἀδικοῦναι ἔχων θάρσει, καὶ πιστενέ μοι λέγοντι ὅτι οὔτε
 5 ⁵ μισηθήσῃ ποτὲ οὔτε ἐπιβουλευθήσῃ. τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος πᾶσά σε ἀνάγκη καὶ ἡδέως βιώσαι· τί μὲν γὰρ ἥδιον, τί δὲ εὐδαιμονέστερόν ἐστι τοῦ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν μετ' ἀρετῆς ἀπολαύοντα καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὰ διδόναι δύνασθαι;

40 ταῦτά τε οὖν καὶ τἄλλα πάνθ' ὅσα εἶρηκα ἐννοήσας πείσθητί μοι, καὶ μὴ προῇ τὴν τύχην, ἥτις σε ἐκ πάντων ἐπελέξατο καὶ προεστήσατο. ὥς εἴ γε τὸ μὲν πρῶγμα τὸ τῆς μοναρχίας αἰρή, τὸ δ' ὄνομα τὸ τῆς βασιλείας ὥς καὶ ἐπάρατον φοβῇ, τοῦτο μὲν μὴ προσλάβῃς, τῇ δὲ δὴ τοῦ Καίσαρος προσηγορία χρώμενος ἀντάρχει.
 2 ² εἰ δ' οὖν καὶ ἄλλων τινῶν κλήσεων προσδέξῃ, δώσουσι μὲν σοι τὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ὥσπερ καὶ τῷ πατρὶ σου ἔδωκαν, σεβιοῦσι δὲ σε καὶ ἐτέρω τινὶ προσήσῃ, ὥστε σε πᾶν τὸ τῆς βασιλείας ἔργον ἄνευ τοῦ τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς ἐπιφθόνου καρποῦσθαι.²

41 Μακρήνας μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο, ὃ δὲ δὴ Καῖσαρ ἀμφοτέρους μὲν σφας καὶ ἐπὶ τῇ πολυνοίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ πολυλογίᾳ τῇ τε παρρησίᾳ ἰσχυρῶς ἐπήνεσε, τὰ δὲ δὴ τοῦ Μακρήνου μᾶλλον εἴλετο. οὐ μόντοι καὶ πάντα εὐθὺς ὥσπερ ὑπετίθετο ἔπραξε, φοβηθεὶς μὴ καὶ σφαλῇ τι, ἀθρόως μεταρροθμίσει τοὺς ἀνθρώπους ἐθελήσας.
 2 ² ἀλλὰ τὰ μὲν παραχοῆμα μετεκόσμησε τὰ δ' ὕστερον, καὶ τινα καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἄρξονσι ποιῆσαι κατέλιπεν ὥς καὶ κατὰ καιρὸν μᾶλλον ἐν τῷ χρόνῳ γενησόμενα. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ Ἀγρίππας πρὸς πάντα, καίπερ τὴν ἐναντίαν σφίσι γνώμην δοῦς, προθυμότητα συνήρατο, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ἐσηγητῆς αὐτῶν ἐγεγόνει.

3 ταῦτά τε ὁ Καῖσαρ, καὶ ὅσα μοι ἄνω τοῦ λόγου εἶρηται, ἔπραξεν ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἐν ᾧ τὸ πέμπτον ὑπάτευσεν, καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπίκλησιν ἐπέθετο. λέγω δὲ οὐ τὴν ἐπὶ ταῖς νίκαις κατὰ τὸ ἀρχαῖον διδομένην τισὶν (ἐκείνην γὰρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον πολλάκις δὲ καὶ ὕστερον ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἔλαβεν,
 4 ⁴ ὥστε καὶ ἅπαξ καὶ εἰκοσάκις ὄνομα αὐτοκράτορος σχεῖν) ἀλλὰ τὴν ἐτέραν τὴν τὸ κράτος διασημαίνουσαν, ὥσπερ τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ

41 3 1 ὁ] καὶ ὁ
 μαίνουσαν?⁴

4 1 ἅπ. καὶ εἰκ.] ἐν εἰκόσιν

4 2 ἰδίᾳ ση-

τῷ Καίσαρι καὶ τοῖς παισὶ τοῖς τε ἐγγόνοις ἐψήφιστο. καὶ μετὰ 42
ταῦτα τιμητεύσας σὺν τῷ Ἀγρίππᾳ ἄλλα τέ τινα διώρθωσε καὶ
τὴν βουλὴν ἐξήτασεν. πολλοὶ μὲν γὰρ ἵππεῖς πολλοὶ δὲ καὶ πεζοὶ
παρὰ τὴν ἄξιαν ἐκ τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἐβούλευον, ὥστε καὶ ἐς
χιλῖους τὸ πλήρωμα τῆς γερονσίας αὐξήθηται. τούτους οὖν ἐκκρίναι 2
βουλευθεὶς αὐτὸς μὲν οὐδένα αὐτῶν ἀπῆλειπε, προτρεψάμενος δὲ
σφας ἐκ τοῦ συνεδρίου τοῦ τε γένους καὶ τοῦ βίου δικαστὰς ἐαν-
τοῖς γενέσθαι τὸ μὲν πρῶτον πεντήκοντά που ἔπεισεν ἐθέλοντάς
ἐκστῆναι τοῦ συνεδρίου, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλους ἐκατὸν καὶ τεσσαρά-
κοντα μμῆσασθαι σφας ἠνάγκασεν. καὶ αὐτῶν ἡτίμωσε μὲν οὐδένα, 3
τὰ δ' ὀνόματα τῶν δευτέρων ἐξέθηκεν· τοῖς γὰρ προτέροις, ὅτι μὴ
ἐχρόνισαν ἀλλ' εὐθὺς ἐπειθάρχησάν οἱ, ἀφῆκε τὸ ὀνειδισμα, ὥστ'
αὐτοὺς μὴ ἐκδημοσιευθῆναι. οὗτοι μὲν οὖν ἐκούσιοι δῆθεν ἰδιώ-
τευσαν, Κύντον δὲ δὴ Στατίλιον καὶ πάντ' ἄκοντα τῆς δημοκρατίας,
ἐς ἣν ἀπεδέδεικτο, εἰρξεν. ἑτέρους τέ τινας βουλευεῖν ἐποίησε, καὶ 4
ἐς γε τοὺς ὑπατευκότας δύο ἄνδρας ἐκ τῶν βουλευόντων, Κλοῦειὸν
τέ τινα καὶ Φούρριον Γαῖους, ἐγκατέλεξε, ὅτι προαποδεδειγμένοι
οὐκ ἠδυνήθησαν, ἄλλων τινῶν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν προκαταλαβόντων,
ὑπατεῦσαι. τὸ τε τῶν εὐπατριδῶν γένος συνεπλήθυσεν, τῆς βουλῆς 5
οἱ δῆθεν ἐπιτρεψάσης τοῦτο ποιῆσαι, ἐπειδὴ τὸ τε πλεῖστόν σφων
ἀπολώλει (οὐδὲν γὰρ οὕτως ὥς τὸ γενναῖον ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέ-
μοις ἀναλίσκεται) καὶ ἐς τὴν ποίησιν τῶν πατριῶν ἀναγκαῖοι αἰεὶ
εἶναι νομίζονται. ταῦτά τε οὖν ἔπραξε, καὶ προσαπέπτε πᾶσι τοῖς 6
βουλευέουσιν μὴ ἐκδημεῖν ἔξω τῆς Ἰταλίας, ἂν μὴ αὐτὸς τινι κελεύσῃ
ἢ καὶ ἐπιτρέψῃ. καὶ τοῦτο καὶ δεῦρο αἰεὶ φυλάσσεται· πλὴν γὰρ
ὅτι ἐς τε τὴν Σικελίαν καὶ ἐς τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ Νόρβωνα,
οὐδαμῶς ἄλλοσε βουλευτῇ ἀποδημῆσαι ἔξεστιν. ἐκεῖσε γὰρ διὰ τε 7
τὸ σύνεγγυς καὶ διὰ τὸ ἄοπλον τὸ τε εἰρηναῖον τῶν ἀνθρώπων
δέδοται τοῖς γέ τι κεκτημένοις αὐτόθι καὶ ἄνευ παραιτήσεως, ὁσάκις
ἂν ἐθελήσωσιν, ἀπιέναι. ἐπειδὴ τε πολλοὺς ἔτι καὶ τῶν βουλευτῶν 8
καὶ τῶν ἄλλων τῶν τὰ τοῦ Ἀντωνίου σπονδασάντων ὑπόπτως πρὸς
αὐτὸν διακειμένους ἑώρα, καὶ ἐφοβήθη μὴ νεοχμώσωσί τι, πάντα
ἔφη τὰ γράμματα τὰ ἐν τοῖς κιβωτίοις αὐτοῦ εὐρεθέντα κατακε-
καυκέναι. καὶ ὥς ἀληθῶς γε διεφθάρκει τινά· τὰ γὰρ δὴ πλείω
καὶ πάντ' ἐτῆρει, ὥστε μὴδ' ὀκνήσαι ὕστερον αὐτοῖς χρῆσασθαι.

τοῦτό τε οὖν οὕτως ἐποίησε καὶ τὴν Καρχηδόνα ἐπαπώκισεν, 34
ὅτι ὁ Λέπιδος μέρος τι αὐτῆς ἡρημῶκε καὶ διὰ τοῦτο τὰ δίκαια
τῆς ἀποικίας σφῶν λευκέναι ἐδόκει. τὸν τε Ἀντίοχον τὸν Κομμα-
γηνὸν μετεπέμψατο, ὅτι τινὰ πρεσβευτὴν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ

διαφόρου οἱ ὄντος σταλέντα ἐς τὴν Ῥώμην ἐδολοφόνησεν, καὶ ἐς τε
 2 τὸ συνέδριον ἐσήγαγε καὶ καταψηφισθέντα ἀπέκτεινεν. καὶ τὴν
 Καπρίαν παρὰ τῶν Νεαπολιτῶν, ὥνπερ τὸ ἀρχαῖον ἦν, ἀντιδόσει
 χώρας ἡλλάξατο. κεῖται δὲ οὐ πόρρω τῆς κατὰ Συρρεντὸν ἡπείρου,
 χρηστὸν μὲν οὐδέν, ὄνομα δὲ καὶ νῦν ἐτι διὰ τὴν τοῦ Τιβερίου
 ἐνοίκησιν ἔχουσα.

ΝΓ τότε μὲν ταῦτα ἐγένετο, τῷ δὲ ἐξῆς ἔτει ἔκτον ὁ Καῖσαρ ἤρξε,
 726 καὶ τὰ τε ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον ἀπὸ τοῦ πάνν ἀρχαίου ἐποίησε,
 καὶ τοὺς φακέλους τῶν ῥάβδων τῷ Ἀγρίππῃ συνάρχοντί οἱ κατὰ
 τὸ ἐπιβάλλον παρέδωκεν, αὐτὸς τε ταῖς ἐτέραις ἐχρήσατο, καὶ
 2 διαύρξας τὸν ὄρκον κατὰ τὰ πάτρια ἐπήγαγεν. καὶ εἰ μὲν καὶ αὐθις
 ταῦτα ἐποίησεν, οὐκ οἶδα· τὸν γὰρ Ἀγρίππαν ἐς ὑπερβολὴν ἐτίμα·
 ἀμέλει τὴν τε ἀδελφιδὴν αὐτῷ συνώκισε, καὶ σκηρὴν, ὅποτε συ-
 στρατεύοντο, ὁμοίαν τῇ ἑαυτοῦ παρέιχε, τό τε σύνθημα παρ' ἀμ-
 3 φωτέρων σφῶν ἐδίδοτο. ἐν δ' οὖν τῷ τότε παρόντι τὰ τε ἄλλα
 ὥσπερ εἰθιστο ἔπραξε, καὶ τὰς ἀπογραφὰς ἐξετέλεσε, καὶ ἐν αὐταῖς
 πρόκριτος τῆς γερονσίας ἐπεκλήθη, ὥσπερ ἐν τῇ ἀκριβεῖ δημοκρα-
 4 τίᾳ ἐνενόμιστο. τό τε ἀπολλώνιον τὸ ἐν τῷ παλατίῳ καὶ τὸ τε-
 μένισμα τὸ περὶ αὐτό, τὰς τε ἀποθήκας τῶν βιβλίων, ἐξεποίησε
 5 καὶ καθιέρωσεν. καὶ τὴν πανήγυριν τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ πρὸς τῷ
 Ἀκτίῳ γενομένην ψηφισθεῖσαν ἤγαγε μετὰ τοῦ Ἀγρίππου, καὶ ἐν
 αὐτῇ τὴν ἵπποδρομίαν διὰ τε τῶν παίδων καὶ διὰ τῶν ἀνδρῶν
 6 τῶν εὐγενῶν ἐποίησεν. καὶ αὕτη μὲν διὰ πέντε αἰετῶν μέχρι που
 ἐγένετο, ταῖς τέσσαρσιν ἱερωσύναις ἐκ περιτροπῆς μέλουσα, λέγω
 δὲ τοὺς τε ποντίφικας καὶ τοὺς οἰωνιστὰς τοὺς τε ἐπὶ καὶ τοὺς
 πεντεκαίδεκα ἄνδρας καλουμένους· τότε δὲ καὶ γυμνικὸς ἀγὼν στα-
 7 δίου τινὸς ἐν τῷ ἀρείῳ πεδίῳ ξυλίνου κατασκευασθέντος ἐποιήθη,
 8 ὁπλομαχία τε ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἐγένετο. καὶ ταῦτα καὶ ἐπὶ
 πλείους ἡμέρας ἐπράχθη, οὐδὲ διέλειπε καίτοι ροσήσαντος τοῦ Καί-
 9 σαρος, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ Ἀγρίππας καὶ τὸ ἐκείνου μέρος ἀνεπλήρου.
 2 ὁ δ' οὖν Καῖσαρ ἔς τε τὰς θεωρίας ἐκ τῶν ἰδίων δῆθεν ἀνή-
 λισκε, καὶ ἐπειδὴ χρημάτων τῷ δημοσίῳ ἐδέχεν, ἐδανείσατό τινα
 καὶ ἔδωκεν αὐτῷ, πρὸς τε τὴν διοίκησίν σφων δύο κατ' ἔτος ἐκ
 τῶν ἐστρατηγηκότων αἰρεῖσθαι ἐκέλευσεν. καὶ τῷ πλήθει τετρα-
 3 πλάσιον τὸν σίτον ἔνειμε, βουλευταῖς τέ τισι χρήματα ἐχαρίσατο.
 2 οὕτω γὰρ δὴ πολλοὶ σφων πένητες ἐγεγόνεσαν ὥστε μηδ' ἀγορανο-
 μῆσαι τινα διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀναλωμάτων ἐθελῆσαι, ἀλλὰ τὰ
 τε ἄλλα καὶ τὰ δικαστήρια τὰ τῇ ἀγορανομίᾳ προσήκοντα τοῖς